

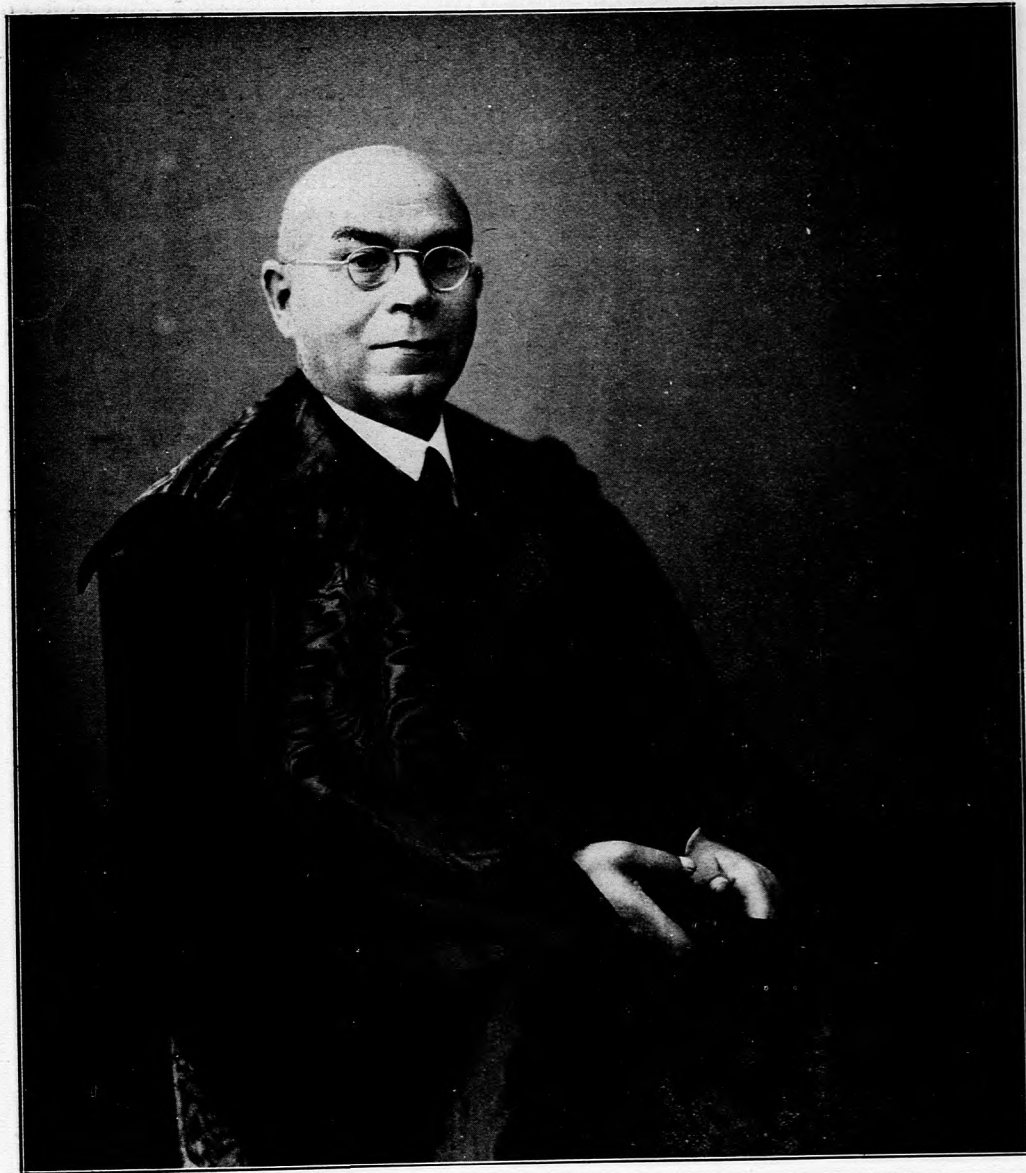
DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.



Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.



MAKLÁRY KÁROLY
A TISZÁNTÜLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PÜSPÖKE

Tökés Ilona felvétele.

336

Sz.

4-52
4-26
3-56
3-45

23-00

Sz.

21-33
21-13
20-24
17-38

M.

Sz.

20-49
20-43
20-27
20-09
19-27
18-33

Sz.

M.

16-55
15-50

S. a.

22-20
22-13
21-55
21-41
20-40

M.

Vasárn.
20-40
20-15
19-28
19-20

A Tiszántúli Egyházkerület új püspöke: Makláró Károly.

A csillagok akkor ragyognak föl, mikor a nap már leáldozott.

Lehanyatlott a mi fényes napunk és mi, mint a virrasztók, kétség és remény között vártuk a hajnal ébredését, bánatba borult szívünk megvidámítását, új napnak felragyogását.

És jó az Isten: nem hagyott bennünket sokáig a sötétben: vigasztalásunkra csillagok gyullak ki közelben és távolban. „Mintha nap volna mindenik, oly tündöklők e csillagok.“ Mig végre, egyik a többi közül, alakot váltva, fényben és ragyogásban meggazdagodva, a hajnal fényében tündökölvé, új napként szökik az ég peremére, hogy megvigasztaljon és megáldjon bennünket.

Hiszen a nap, az Isten napja sohasem megy le, csak elfordítja tőlünk orcáját s a csillagok az ő szemfényét tükrözik felénk mindaddig, míg velünk megbékélve, újból felhözza drága napját mind a jókra, mind gonoszokra.

Lelkünk világában, egyházi életünk egén feljött hát a várva várt hajnal. Új napot ragyogtat felünk felett a Kegyelem Istene a borítatos égen és mi, akik sötétségben ültünk eddig és bizonytalanságban: most reménységgel tellen fordítjuk arcunkat a jelkéző nap felé: Makláró Károly, a Tiszántúli Egyházkerület új püspöke felé.

Az első szavunk legyen a hálaadásnak imádságba zolozsmázó szava a mi jó Istenünkhöz, aki nem hagyott minket sokáig árván, hanem adott nekünk újból lelki vezért. Atyát, kiben megbizonyítja az ő nagy szeretetét, mint annyiszor, az egyháznak tagjai, a hívek százezrei iránt, akik szomjúhozák a szerető kéz simogatását: az ő akaratának, a szeretet szent törvényének a szívekbe és lelkekbe írott, az angyalok énekével a földre hozott s az Ő szent Fia és örök Evangéliuma által reánk örökségül hagyott drága üzenetét, hogy legyen dicsőség odafent az ő szent nevének és békesség e földön a megszagatott emberi szíveknek.

Kezébe adta a zászlót közöttünk az elsőnek, hogy lobogtassa előttünk nagy bátorsággal és vilézkedve az Istennek országáért, vezesse „a jobb s nemesb lelkeknek útjain“ a rávigyázók hűséges seregét. Felövezte az ő zászlótarlóját a vezérségnek külső és belső méltóságával, a lélek és test arravalóságával, előttünk kedves vezéri szavának szívekbe esendülésével, a halottakat felkiáltó erejével és kiáltásának nem bizonytalan, hanem bizonyos zengésével.

A másik szavunk a testvéri szeretet szava, a magunk segítő, támogató munkájának az odaígérése és hűséges odaáldozása.

Mert ezt méltán megérdemli tőlünk. Az ő élete nyitott könyv volt előttünk eddig is: Isten keze írta tele annak lapjait, rajtuk is áll, hogy a még fehérén maradt lapok Istennek tetsző, ragyogó sorokkal teljenek meg.

Minden jó reménységünk megvan erre, hiszen a mult záloga a jövendőnek. Az a férfit, aki törhetetlen hittel szolgált eddig a rábizottakban: ezután sem lehet más, csak az, aki eddig volt. S az a szív, mely annyi szeretetet tudott maga körül harmatozni, ezután is csak szeretni fog s az a lélek, mely az igazság, a jog és törvény útjain járt eddig: mint a törvény legfőbb öre, nem fog létovázni és nem fog elhajolni az egyedül helyes ösvényről egy jottányit sem. Mert ismeri a törvény minden betűjét, ragaszkodik is hozzá, de tudja azt is, ami belőle csak a lélekre tartozik.

Keze eddig is az ekeszarvát fogta: szántott-vetett az Úrnak szántóföldjén, mint a jó magvető, s most eljött az aratásnak ideje.

Igehirdetése szívből fakadó s szívekhez szóló: fölemel és megbátorít, porba sújt és bünbálatba rokaszt, szemünket könnyel fátyolozza s rózsaszírom levelével borítja be sebeinket. Ő a szív embere s mi is egész szívünkkel közelitünk hozzá.

Nem keresi a mindenáron új úton való haladást, mert ő a tradíciók embere s a századoknak sok könnyel és vérrel való drága leteleményét nem kockáztatja semmiféle kétes kecsgetelés ellenében, mert teljes szívével szereti és védi ezt a mi Tiszántúli s közelebről debreceni lelkiségünket, tűzben megédzett reformátusságunkat s e tekintetben hű öre lesz annak a szent örökségnek, amit elődje oly féltő szeretettel őrzött „erős fegyveres“-ként.

Pedig nem is itt született a Tiszántúlon, nem a mi iskolánk emlőjén nőtt nagygyá: Borsod megye szülte, Sárospatak nevelte és Budapest engedte szárnyára. Mégis a mienk testestül-lelkestől. Sok századokra kell visszamennünk a történelem során, míg az ő példájára rátalálunk nagy püspökeink között. De ideplántálta őt a Gondviselés az aranykalászos Kunság mezejére, itt borult virágba életének termő fája s a kunhegyesi kellős tornyú templomból, a gyönyörű paplak madárdalozó kertjéből hoztuk el debreceni papnak is, mert már akkor is a magunkénak vallottuk. És most nemcsak a debrecenieké, hanem az egész Tiszántúli református magyarságé.

Ő a mienk, mi pedig az övéi vagyunk!

Baja Mihály.

Dr. Simay Erdős József.

Amikor Futó András, az én kedves barátom felhívott, hogy az én egykori tanáromról és jótévőmről Dr. Erdős Józsefről 80 éves születési évfordulója alkalmából lapja számára üdvözlő sorokat írjak, körülzsongta lelkemet az a sok-sok kedves emlék, ifjúságunk régmúlt idejéből, melyeket ez áldott, forró szív velüntörődése, érettünk való aggódása, sokszor megbizonyított áldozatos szeretete oly feledhetetlenül ragyog be.

Mi minden történt körülünk és velünk azóta... Arcunkon mély barázdát hasított az élet ekéje... Lelkünköt oly sokszor s oly fájón tépte meg a rohanó idő fergetege, mely sokszor jajdult fel szívünk a távozk után s oly boldogító volt tudni, hogy Ő, a nagy idők hordozója, a mi dicsekvésünk és koronánk, a régi maradt. Közöttünk van ma is, előttünk jár, áldott lelke kedves derűjével, jóságos megnyugtató tekintetével, lebilincselő modorával, nagy szellemi frissességével s megpihen, megújul lelkünk, amikor vele találkozzunk, amikor beszédes ajka, mindent oly hiven megőrző tudós elméje vissza-vissza hozza az általunk már elfeledett, kedves emlékeket.

Meg sem kísérlem jellemezni, elénk állítani varázslatos egyéniségét, életünkre döntő és jövőnkét formáló professzori tevékenységét, közöttünk a legnagyobb — a leggyöngédebb tanítvány, a mi feledhetetlen, drága nagy Püspök urunk, minden tollnál ékeesebben és mélyebben rajzolta meg és állította elénk azokban a levelekben, melyeket a mi professzorunkhoz intézett, melyeket a nagy lélek legutóbb közreadott és megjelentetett. Ezek a levelek hűen és magasztos lelkének igazi fényében ragyogtatják meg azt az áldott szívet és nagy elmét, aki döntően és maradandóan formálta ki és indította el az élet küzdelmeire anyaszentegyházunk és az örökkévaló Krisztus szolgálatára az ifjú Timóteusok egész seregét.

Boldog vagyok, hogy volt alkalmam megérezni, egyben elragadtatással megállapítani, azt a nagyra-becsülést és kivételes tiszteletet, melyet néhai drága nagy Püspök urunk Dr. Erdős József, a tudós, az atyai szív iránt lelkében hordozott. Sohasem felejttem el, egyik kerületi közgyűlés alkalmával adott vacsorán, amikor már alig párán maradtunk vissza, néhai jó Püspök urunk s a mi aranyos kedélyű Professzor urunk felújították régi, de nem feledett kedves emlékeiket. Akkor csodáltam azt a mély tiszteletet, nagyra-becsülést és gyöngédséget, mellyel a naggyá lett tanítvány elhalmozta rajongásig szeretett egykori Tanárunkat. Most már meg is értem azoknak a leveleknek közlése után, melyeket még csak a nagy ígéretek-reményeket, értékeket hordozó ifjú, annyi tisztelettel, hálával írott meg. Ez a gerinces nagy ember — aki emberek előtt sohasem hajol meg — ismerte legjobban Dr. Erdős Józsefet és hajtotta meg kemény derekát az előtt a drága lélek, forró szív, nagy tudós előtt, akihez minket epigonokat is az el nem múlt igaz tisztelet, nagyra-becsülés, hála és szeretet eltéphetetlen szála kötnek.

Dr. Erdős József szerette az ifjúságot, szíve, lelke, otthona mindig nyitva volt előtte, megértette tévedéseinket, fogyatkozásainkat s mily gyöngéden, mily érettünk aggódóan figyelmeztetett és formált bennünket, mindig a velünk lévő másiknak mondván

el a nekünk szólót. Minden dolgunk érdekelte, nem azért, hogy a Tanár büntessen, hanem azért, hogy az atyai szív védjen és gazdagítson.

Kedves, meghitt családi otthona is megnyílt diákjai előtt. Oly boldogan őrizzük a legjobb édesanya, ez angyali arcú, jóságos nagyasszony, a kedves kisleányok társaságában eltöltött estékvacsorák emlékeit, amikor a Tanár úr elment hazulról és csak későn jött haza, hogy teljesen otthonosan érezhessük magunkat a mély nyomokat hagyó áldott körben és amikor hazajött, a velünk töltött egy-egy óra alatt, oly mohósággal hallgattuk bölcs intéseit, melyekkel bearanyozta és még feledhetlenebbé tette a meghitt órákat. — S annak az áldott magvetésnek, szeretetnek, nagyra-becsülésnek sugárzófényében áll ma is előttünk, melyeket másokra, reánk oly gyümölcsözően pazarolt. Amikor ma ez áldott lélekre, 80 év szédületes magasságára, annyi ajándékára tekintünk, szálljon felé a mi köszöntésünk, hálánk, harmatozzon ma is szeretettől, jóságtól sugárzó életére áldott ősz fejére áldáskívánásunk és szárnyaljon fel imánk az örökkévaló Istenhez, ki általa és benne gazdagon megajándékozta a mi korunkat s életünk sívár, dérutótte letarolt mezejére, mint megújító, reményt adó, lelkünkbe hitet, bizakodást sugárzó napfényt világoltatja — 80 év után — ma is.

Álmosd.

Székelyhídy Béla,
református esperes.

Siralomház.

Munkácsynak egyik világhírű festménye viseli ezt a címet.

Ez a kép sokat beszél. A kivégzésre váró rab a tömlőc fenekén s körötte az egyes alakok, személyek. A tányérba krajcárt dobó szegény mesterinas. A háttérben hölcselkedő alak. A falhoz dőlt, sirdogáló szegény hitves, kicsi gyermekével. S a mogorva, szuronyos csendőr.

Az efajta remekműveket ki kellene ma függeszteni minden helyen, amerre csak gondolkozni szerető emberek járnak-kelnek. Iskolák folyósóin, gyűléstermekben.

Ez a kép beszélni fog mindaddig, amíg az idő vasfoga meg nem semmisíti az egész alkotást.

A mai kornak például megrázó hangokon beszél a rab által földhöz csapott imakönyv.

Óh bizony, fájdalom, vannak pillanatok, idők, korszakok, amikor kíméletlen, durva kezek földhöz csapják az imakönyvet...

Az 1917-ik évben például az orosz bolsevikok csapták földhöz az imakönyvet és a bibliát. Néhol szétrombolták, néhol magtárrá, színházzá alakították át a templomot. A papokat hol legyilkolták, hol pedig földönfutókká tették.

A szegény asztalosinasból világhírűvé lett Munkácsy Mihály mindezeket előrelátta. Akaratlanul, önkénytelenül ezt a korszakot jelképezte a földhöz csapott imakönyvvel.

Sőt! Mintha előre látta volna a legújabb spanyol forradalmat is, ahol az apácákat, szerzeteseket, püspököket, papokat egymásután gyilkolják le a bolsevikok és anarchisták. Sőt, uramfia! kihányják őket még a kriptából is. A kripta felett pedig a leve-

gőbe röpitik a templomokat, székesegyházakat, dómokat, kápolnákat.

Szegény jó Munkácsy még magyarázatot is ad ahhoz az irtózatos jelenethez, amikor holmi elkeseredett szívű emberek földhöz vágják az imakönyvet. Odaállítja a tömlőc falához, a rab sirdogáló hitvesét; a nyomorúság kertjének halvány virágát, kócoshajú sápadt gyermekét.

A szegénység, nyomorúság nagy kísértő volt minden időben.

Van ugyan bizonyos határ, keret, amelyen belül képesek elviselni az emberek a nyomorúságok áradatát. Fájdalom azonban, nagyon sok esetben elérkezik a robbanás pillanata, amikor úrrá lesz a tömeg felett a sátán s megkezdí a rombolás szelleme irtózatos munkáját.

Ezen pillanatot azonban bevárni a társadalom vezetői részéről nemcsak nem tanácsos, hanem egyenesen vétek.

Most például amikor napról-napra olvassuk a spanyol eseményeket, avagy az orosz bolsevisták készülődéseit, rezgélődéseit, nem szabad meglegednünk azzal, hogy illetéknéppen okoskodjunk: Lám, ilyesmi nem szokott megtörténni, protestáns többséggel rendelkező államokban.

Az önteltséget, önhittséget, képmutatást, Jézus tanítása szerint kerülünk kell.

Hiszzen a mi józan, egyszerű népünk tűzvész esetén sohasem nézi, hogy milyen vallású ember, akinek háza ég. Megy, siet oltani, mert úgy diktálja szíve, ősi ösztöne, felfogása.

Életemnek egyik boldog órája volt, amikor egyik délvidéki eklézsiában szolgálva, a szomszédos nagy népességű szerb községben tűzvész alkalmával egyik nagy szerb atyafi ajakáról ilyen beszédet hallottam: Csak már jönnének a magyarok! Majd egy későbbi pillanatban, egyik sirdogáló szerb asszony így kiáltott felém: Itt vannak már a tiszteletes úr hívei! Mindjárt vége lesz a tűznek!

Igaz, hogy — melleleg megjegyezve — bizonyos huszáros dicséretet, némi cifra káromkodást halottam kezdetben, a füstölő háztetőn felsorakozó magyar testvéreinktől; — a tüzet azonban egy-kettőre eloltották.

Nem nézték azt, hogy gör. kel. vallású szerb atyafiak házáról van szó, akik az 1848—49-iki esztendőben pogány magaviseletet tanusítottak a magyarokkal szemben. Nem okoskodtak, nem recrimináltak, hanem mentették, ami menthető volt.

Nekünk sem szabad ma filozofálnunk, hogy a kimondott protestáns jellegű államokban nincsenek bolsevista harcok, forradalmak. Sőt inkább vigyáznunk kell, hogy a mi máskülönben jóra való magyar népünk valami bolondot ne csináljon jelenkori helyzetünk nyomasztó volta miatt.

Nem elég ma törvények által előírt külsőségeknél, paragrafusoknak élnünk. Nem elég, ha magyarjainkat napról-napra figyelmeztetjük elődeink egyszerű, takarékos életmódjára; ha úton-útfélen megállítjuk Gyuri bácsit és János bácsit s aztán reámutatunk a „dióverő“ vásáron beszerezett s a láb-szárakon ékeskedő, ragyogó csizmaszárakra efajta bölcselkedések mellett: Hüm, hüm! ... Régen jó volt a boeskor is. Nem holmi ragyogószerű, drágalátos csizma!

Az ilyen beszédekkel, okoskodásokkal nemhogy

használnánk, hanem sokkal inkább olajat öntünk a tűzre.

Gondoljuk meg, hogy a modern állam és társadalom, a népnevelés szintjének emelésével, bizonyos fokra emelte az igényeket is.

Magamról tudom, hogy kis gimnázista koromban, amikor megkedveltem a történelmet és a földrajzot, szabadidőmben, szombat délutánokként elkértem a nagyobb gimnázistáktól az idevonatkozó tankönyveket s azokkal igyekeztem szórakozni. S a legnagyobb örömet jelentette részemre, amikor egyik bajszos hatod-gimnázista szobafőnököm szombaton ebédkor így szólott hozzám: Öcsém! ha gerjesztőt vág, odaadom a történetet.

Be' szívesen aprítottam a gerjesztőt, csakhogy szórakozhassam. Hátha még mozi is lett volna abban a világban! Egy-egy útirajzért, történelmi darabért odaadtam volna az utolsó krajcárkámát is.

Ha egyszer az állam és társadalom emelni igyekszik a kultúrshínvonalat, akkor tessék áldozatot hozni, hogy a művelődés színvonalát lent és fent — harmonikusan — tarthassuk.

Elöttem komikus dolog az, amikor ellenzékieskedő presbitereinknek odamondogatjuk: Hja, kérem, ma már vaskével szántunk! — de ugyanekkor nem vesszük észre, hogy mindnyájunk igénye megnőtt.

Az én apám félszáz esztendeig volt református lelkész; s a félszáz év alatt nem költött a palástjára annyit, mint hasonnevű fia tíz esztendő alatt. Akkor még csak hát-palást volt, ma már körpalástot viselünk. Akkor még tiszteletes asszonyom krajeáros tüje állította elő a legkiválóbb lelkipásztorok palástját is, ma már speciális cégek állítják elő a palástokat.

A vaseke, a traktor és a vetőgép korszakában felesleges dolog a faeke korszaka visszajöveteléről álmodoznunk.

Meg kell gondolnunk, miszerint az „intelligencia“ kötelez.

A népjólétet fokoznunk kell. Előkelőbb körökben, társaságokban bizonyos szerénységgel és őszinteséggel fel kell hoznunk Bezerédy Istvánnak és társainak felfogását, előrelátását, akik a letűnt század közepe táján, a jobbágyok felszabadításának problémájánál nem várták be az országgyűlés intézkedését, hanem önként előre felszabadították saját jobbágyaikat. S ezen önkéntes áldozatukkal „egységet“ teremtettek a haza határain belül annyira, hogy a szabadságharc idején egyesült erővel léphettek fel a közös ellenség ellen. Csak így sikerült a rezgélődő nemzeti-ségeket megfékezniök annyira, hogy a fíjak és unokák békeségben élhettek felőlük a világháború tragikus végéig.

A szegénység problémáját — ha élni akarunk ezen a földön —, ne igyekezzünk megoldani tisztán csak koldusfillérekkel, alamizsnálkodással.

Új idők, új korszak küszöbén élünk. A tömegnyomor ott ólalkodik mindnyájunk háta mögött. S várja, lesi az alkalmat, amikor irgalmatlan, pogány kezekkel a földhöz csapja az imakönyvet avagy a bibliát.

Értsük meg a „Siralomház“ tanítását; a szegény borzasfejű asztalosinásból világhírűvé lett nagy festő igéit. A nagy zsenik munkája nem egyéb, mint egy-egy parányi láncszem az Örökkévaló Isten kijelentéseinek hatalmas sorozatából.

Az imakönyv és a biblia maradjon ezután is

azon a tiszteletreméltó helyen, ahol eddig állott, a templomban a szószéken, vagy magánházaknál az asztalon. Nem pedig a földön, a porban az asztal alatt.

A biblia és az imakönyv tisztességét, szentségét — még a legnagyobb áldozatok révén is — őrizzük meg minden időben.

Baráth Imre.

Nagykun rajok emlékünnepe.

Most 150 éve, 1786-ban, Nagykunságnak mintegy 1100 református családja kelt útra, hogy Bácsbodrog vármegyében telepedjenek le s szabad kunokból kincstári jobbágyokká legyenek.

Így települt Karcagról Ómorovica, Kisújszállásról Pacsér és Kunhegyesről Bácsfeketehegy. Mindhárom egyház még ma is tekintélyes, erős, gazdag egyház. Tehát a település sikerült.

A telepítést irányító II. József császárnak gondja volt rá, hogy mindenüvé egyfajta és egyvallású lakosságot telepítsen. Ez volt a telepítés sikerének egyik tényezője, a másik pedig Bácska Kánaán földje.

A magyar falvak telepítése már a telepítési akció végét jelentette. A császár anyja: Mária Terézia kezdte a telepítést a bunyevácokkal, kik tulajdonképpen róm. kath. szerbek. De már németeket is telepített. A németek telepítését II. József folytatta és befejezte a tessék-lássékképpen telepített néhány — majdnem tíz ujjunkon összeszámolható — magyar faluval.

Nagykun véreinek, kik annak idejében a településre vállalkoztak, távolról sem voltak olyan homogén tömeg, mint a németek, akik Pfalzból, Württembergből és Szászországból úgy indultak útra, hogy az egész falu felkerekedett, papjával, tanítójával, jegyzőjével, iparosaival, kereskedőivel, még a kanász és a kisbíró is velük jött.

Magyar települőink a már akkor népfellegként jelentkező, redemptus földdel nem rendelkező szegényebb osztályból verődtek össze. Akadt közöttük kalandos életre vágyó is, a munka könnyebb végét kereső is, de legtöbbször mégis népes családja boldogulása végett kelt útra s cserélte fel szabadkun mivoltát a Bácskában reá váró kincstári jobbágyi állapottal.

Nem lehet csodálni, hogy idők folyamán egy részük kirostálódott, de a többség legyökerezett, megállta a helyét, meggazdagodott, virágzó egyházi életet teremtett és mindenféle kultúrviszonylatban élrekerült, úgyszólván támogatás nélkül, az ugyancsak dédelgetett nemzetiségek között.

Mert bizony még ma is ökölboszorul az ember keze, mikor visszaemlékezik a Habsburgok telepítési politikájára, melynél magyarellenesebbet elképzelni sem lehet. Ennek következménye, a török uralom előtt színmagyar délvidéknek elvesztése a világháború után.

Hátha még azt is felelevenítjük a telepítések idejéből, hogy p. o. míg a német telepeseket felépített falvak, az utolsó sütőlapátig berendezett házak, az istállókban két ló, tehén, anyasertés stb. várták, addig a magyar települőket csak a kincstári indzsellér várta, hogy kimutassa nekik p. o. a Bácsbólyai partján, a négy sarkán kicövekelt házhelyeket

és feljogosítsa őket arra, hogy a telecskai domboldalakra lukakat ássanak maguknak a közelgő télre. Azután kisorsolta köztük a praedium camerale jobbágytelkeit és azzal magokra is hagyta őket.

Mindezeknek az idén mult 150 esztendeje. Ezt az évfordulót előbb a németiség ünnepelte meg, de végül a magyar reformátusok is megrendezték helyi ünnepélyeiket. Valamennyire enyhült odalent a politikai légkör úgy, hogy a magyarok is engedélyt kaptak nagyobb szabású ünnepségek rendezésére. Az uralomváltozás óta először volt szabad a fiatal-ságnak magyar ruhákba öltözködni és magyar zenével kísért felvonulásokat, Gyöngyös-Bokréta-szerű tánchemutatókat rendeznie. De azért mégis csak inkább egyházi ünnepélyek maradtak ezek a települési ünnepségek, mindhárom községben.

Milyen más közöttük az egyházhoz, templomhoz, ifjúsági, nőgyuleti stb. munkához ragaszkodás, mint nálunk, felénk, hol teljes a szabadság, mennyire érzik odalent véreink, hogy csak az egyházi életben élhetik ki magyarságukat! Meghatóan ragaszkodnak a rádióhoz. Legnagyobb áldásnak mondják. Az táplálja őket élő reménységgel.

A település 150. évfordulójára mindhárom egyház, igen tekintélyes költséggel, gyönyörűen restauráltatta templomait, egyházi épületeit, úgyhogy az ember elragadtatással bámulhatta egyébként is szépen épített, de bőkezűen kívül-belül felékesített templomaikat, egyéb épületeiket.

Így várták boldogan az ünnepségekre meghívott kedvesvendégeiket. Azok között is legboldogabb izgatottsággal az ősi törzsből valókat, honnan ők is egykor kisarjadtak. Azután azokat, kiknek élete és az övék valamikor közös volt. Így hívták meg volt lelkipásztoraik, vagy azok leszármazóit.

Amde sem Karcag, sem Kisújszállás, sem Kunhegyes kiküldöttei nem kaptak beutazási engedélyt a szerb hatóságoktól, ez volt az első nagy csalódásuk és így váltak a nagyszabásúnak, széleskörűnek indult jubiláris napok egyoldalú, belkörü, noha mégis felemelő hatású helyi ünnepélyekké.

Egyedül Pacsér volt annyiban kivétel, hogy oda beutazási engedélyt kapott 14 éve kiutasított lelkipásztoruk, a most Köröstarcsán működő Arany Gusztáv. Leírhatatlan szeretet és lelkesedés fogadta, még a község szerb lakossága, sőt a hatóságok részéről is annyira, hogy megengedték neki, hogy végre 14 év múlva elmondhassa egykori hívei előtt búcsuprédikációját, sőt azt is, hogy szószólója lehetett Kisújszállásnak is és átadhatta a kisújszállási egyház ajándékait, a szépmivű ezüst úrasztali kelyhet és a bőrbekötött, hatalmas méretű szent bibliát az ünneplő gyülekezetnek.

A búcsuprédikáció augusztus 30-án hangzott el és megrendítő hatást tett. Másnap volt az emlékünnepe, melyen felolvasta a kisújszállási klasszikus veretű üdvözlő levelét, melynek szavait a templomba be nem fért közönségnek megafonok közvetítették. Azt a feszült figyelmet, amivel hallgatták a hazulról szóló üzenetet, leírni nem lehet, a meghatott arcokról alápermetezett könnyzáró mutatta, hogy az „anya” szava, szíve, szeretete 150 év múlva is mit jelent az ősi hazát soha feledni nem tudó gyermek számára.

Mindhárom nagykun eredetű, most jugoszláv uralom alatt élő egyház ünnepélyében részt vett a

közszeretben álló református püspök, Ágoston Sándor is, ki különben Feketehegy lelkésze. A szószéki szent szolgálatot mindhárom helyen ő végezte. Egyébként a feketehegyi emlékünnap augusztus 23-án, az ómorovicsai augusztus 30-án, a pacséri augusztus 31-én folyt le. Szeptember 1-én Pacséron tartotta a jugoszláviai északi egyházmegye évi rendes közgyűlését.

Köszöntsük e Lapok hasábjairól mi is ottani véreinket és imádkozzunk értük. —yv—

A lelkészek törzskönyve.

Hivatalos működésem során, a megüresedett lelkési állásokra benyújtott pályázati kérvények felülbíráásával kapcsolatban több esetben tapasztaltam, hogy a kérvények felszerelése sok esetben szabálytalan. Nem szólva azokról a lelkési oklevél-másolatokról, melyeket a közjegyző, vagy felsőbb egyházi hatóság helyett a lelkési hivatal hitelesített, sem azokról a szolgálati bizonyítványokról, melyeket nem a pályázat közzététele után állítottak ki, különösen feltűnő fiatalabb lelkésztársaim részéről a szabálytalan eljárás és tájékoztatlanúság a törzskönyvi kivonatok értelmezése és szabályszerű felhasználása tekintetében. Tekintve azt, hogy a nagyon lekötött esperesi hivataloknak nincs idejük, de nem is kötelességük, hogy a lelkési állásra pályázókat az esetleges hiányok pótlására hívják fel, a szabálytalanul felszerelt kérvények jóvátehetetlen hibát jelentenek és igen sokszor keserű csalódást hozhatnak az érdekeltekre. Ettől a keserű csalódástól, reménységük porbahullásától szeretném megkímélni azokat, akiknek tájékoztatásul az alábbiakat elmondom.

Az E. T. II. tc. 9. §-a szerint az egyházkerület püspöki hivatala törzskönyvet vezet az egyházkerület területén szolgálatot teljesítő valamennyi lelkészről és lelkészre képesített egyénről. E törzskönyv állandóan bővülő adatait nem az egyének, az érdekeltek szolgáltatják közvetlenül, hanem az esperesi hivatalok, amelyek ugyanezen § utolsó bekezdése szerint a törzskönyvi nyilvántartás céljára felterjesztett adatokat az ú. n. egyházmegyei törzskönyvben is feljegyzik. Ebből két dolog következik egész világosan. Az egyik az, hogy az esperesi hivatalok által vezetett egyházmegyei törzskönyv csupán a püspöki hivatalhoz felterjesztett adatszolgáltatás ellenőrzésére szolgál, míg a teljes, az igazi, tehát egyetlen törzskönyv az, amelyet a püspöki hivatal vezet. A másik pedig az, hogy ahol a törvény törzskönyvről beszél, ott nem az adatszolgáltatást ellenőrző egyházmegyei törzskönyvről, hanem a püspöki hivatal által nyilvántartott törzskönyvről van szó s így a törzskönyvi kivonat sem lehet más, mint ennek a törzskönyvnek a kivonata.

A törvény végrehajtása során egyházkerületünkben eddig az volt az eljárás, hogy minden lelkészjellegű egyénre vonatkozóan három törzskönyvi nyomtatvány állítottatott ki: egy a püspöki hivatal, egy az illetékes esperesi hivatal, egy példány pedig az érdekeltektől részére. Ennek természetesen következménye lett, hogy idők teltevel az érdekeltektől magánhasználatában levő törzskönyvi lap egészen más képet mutatott, mint a püspöki hivatal által folytatólagosan és az esperesi hivatalok által egymást

követő sorrendben bejegyzett nyilvántartás, illetve törzskönyv. A lelkészjellegű egyén részére kiállított nyomtatványon a további adatok folytatólagos beírásáról nem gondoskodott sem az illető, sem a felsőbb hatóság.

A lelkési állásokra beérkezett pályázatoknál e törzskönyvi nyomtatványoknak mind a három változatát megtaláltam. A többség helyesen értelmezte a II. tc. 33. § 4. pontjának és a II. tc. 39. § 2. bekezdésének rendelkezéseit, mert kérvényéhez a püspöki hivattaltól kért és kapott törzskönyvi kivonatot csatolta, voltak azonban olyanok is, akik vagy az esperesi hivattaltól kikért, vagy a magánhasználatukban levő törzskönyvi lapot mellékeltek. Ez utóbbi eljárás törvényszerinti szomorú következménye nem lehet vitás. A törzskönyvi kivonatot az e célra szolgáló külön nyomtatványon mindenkor a püspöki hivatal állítja ki, ezt semmi mással pótolni, vagy helyettesíteni nem lehet.

Végül csak azt jegyzem meg, hogy újabb gyakorlat szerint a törzskönyvi lap nem három, hanem a törvény előírásának is megfelelően, csak két példányban állítatik ki. Egyik a püspöki, másik az illetékes esperesi hivattalt illeti. A magánhasználatra szánt s eddig csak zavart okozó harmadik példány kiállításának tényleg nincs semmi jelentősége.

Kelemen Gyula,
esperes.

Egy iskola, ahol a vallásóra a legkedvesebb.

Gyermekkori emlékeim, elemi iskolás éveimből, sokszor felelevenednek bennem. Ezek az emlékek nagyon kedvesek. Egyszerű református iskolák falai közé jártam. A pedagógiai elvek, akkor még nem érvényesültek olyan módon, mint ahogy ma. Bizony mi tekintély alá vetett gyerekek voltunk s legnagyobb tekintélynek, tanító úr jó nádpálcája örvendett.

A világért sem neheztelek azért jó tanítóimra. Sőt nagyon hálás vagyok nekik s valahányszor még szemükbe nézhetek, megérezhetik, hogy én nagyon szeretem őket. A leckét is annak a legfőbb tekintélynek a hatalma alatt magoltuk. Meg is tanultuk jól. Ha most végignézek régi osztálytársaim között, boldogan állapíthatom meg, hogy az egyszerű gyulai református iskola padjaiból sok olyan ember nőtt ki, akiknek életére reménykedve nézhetünk. Legutóbb éppen a debreceni egyetem avatott fel közülünk egy nagyreményű bölcsészdokort sub auspiciis gubernatoris.

Azonban az élet egy negyedszázad leforgása alatt olyan módon megváltozott, amilyenre emberek, még legmerészebb álmaikban sem gondoltak. Természetes, hogy a világon minden igyekszik lépést tartani. Nagy veszedelem, ha valami elmarad. A pedagógia is nagy lépésekkel halad előre. Ma már sok esetben elmondhatjuk, hogy hasznos pedagógiai elvek érvényesítése folytán, gyermekeink örömmel járnak az iskolába. A legnehezebb dolgokat is, a szemléltetés eszközeinek segítségével, játszva sajátíthatják el. A pedagógia eme öröndetes fejlődését örömmel kell tudomásul vennünk.

Egy dolog nagyon aggasztó számunkra. Vallás-pedagógiánk, amelynek tulajdonképpen az élen kellene járnia, nemcsak hogy lépést nem tart a többi tárgyak pedagógiai módszerének a fejlődésével, hanem sajnos, hovatovább a melléktárgyak nivójára süllyed. Ezt a nagy veszélyt a jövő iránt érzett felelősségünk tudatában meg kell látnunk, legfelsőbb tanügyi köreinknek és valláspedagógusainknak egyaránt.

Különösen két dolog látszik égetően szükségesnek. Az egyik személyekre vonatkozik. A valláspedagógusok helyzetét, nem csak a vallásánarokét, rendezni kell. Ma az a szomorú helyzet, hogy „hitoktatónak” kénytelenségből mennek és megérthető okok miatt keresik hitoktatóink az alkalmat, amikor elhagyhatják azt a területet, ahol olyan állandó lélekreható munkára volna szükség. Úgy rendezzék a hitoktatói státust, hogy elsődrendűen képzett erők, ne felemelkedésnek tekintsék azt, hogyha valaki bejuthat egy parókia magasságába. Hiszen evangéliumi felfogás szerint az egyházi szolgálat között nem fokozatbeli különbségek vannak.

Még fontosabb azonban a valláspedagógia módszerének a fejlesztése. Félre kell tenni minden személyi kívánságokat és nyomorult gazdasági helyzetünkben adódó bajainkat. Egyházunk jövője dől el a vallásórakon. Én most nem szakcíkket akartam írni, arra lesz alkalom még.

Beszámolok egy-két szóban a debreceni református elemi iskola egyik, a valláspedagógia szempontjából nagyjelentőségű kezdeményezéséről. A Pacsirta-utcai elemi iskolában, Szendy István igazgató úr osztályában jártam. Kis, második osztályos gyermekek néztek rám ragyogó szemekkel. Megkérdeztem véletlenül, hogy melyik órát szeretik a legjobban? Egyhangú, kórusfelelet hangzott: a vallásórát. Nagyot néztem. Volt idő, mikor mi, középiskolás koromban azért szerettük a vallásórát, mert semmit sem kellett tanulni. Kíváncsian kérdeztem tovább: miért szeretik legjobban a vallásórát? Mert szép dolgokat tanulunk és tessék nézni a szép képeket, azokról olyan könnyen lehet tanulni. Széjjelneztam. A falakon, a gyermek képzeletét élénken foglalkoztató sematikus bibliai szemléltető képek vannak. Egy-két gyermeket meg is kérdezek és ügyesen, gondolkodva, szépen elmondja a történetet. Látszik a szeméből, érzik a szavából, hogy szeretik a vallásórát.

Elgondolkoztam. Ilyen, gyermeknek való, bibliai szemléltető képsorozat, mint a Szendy—Fekete szemléltető bibliai képsorozat, én még Magyarországon nem láttam. Úgy érzem, hogy ezzel a komoly kérdéssel foglalkoznunk kell és remélem is, hogy illetékeseink foglalkoznak.

Református iskolánkban azért legyen a legfontosabb tárgy a vallás és most az elemi iskolákra gondolok, mert sok mindent tanulunk, amit később elfelejtünk, de amit a legfogékonyabb években tanulunk, az kísér el bennünket életünk végéig. Ezek pedig csak a mi hitünknek az igazságai.

Tamás Ferenc.

Ha hirdetőinknél vásárol, szíveskedjék a lapunkban megjelent hirdetésre hivatkozni.

A debreceni református Kollégium alapítványai.

Írta: Jakucs István, c. kollégiumi igazgató.

(Folytatás.)

III. Az alapítványok célja.

Talán legtöbb a konviktus céljaira adatott. Ezek az alapok később a konviktus tőkéjébe olvasztattak s alapul szolgáltak a konviktus építésére s a tanulók tápintézeti segélyezésére.

Sokan kikötötték, hogy az alapítványaik kamatából az ő nevük említésével vétessék fel 1—2 diák a konviktusba. Pl. Hajdú Mihály fazekas 1771-ben azt kívánta, hogy 4 alumnus diák vétessék fel alapítványának kamataira, akik hívassanak „Hajdú Mihály alumnusainak”. Halász Takács Sámuel (1772) is ezt írja: „a debreceni nemes Kollégiumnak száz aranyat legálok, interesse évenként két azon kollégiumban tanuló, de szegény legénynek, mint az alumnusaimnak” adminisztráltassék, kik egyházi vagy politikai pályán igyekeznek szolgálni hazánknak.” A nagy Czövek Gergely alapítványból¹ is 12 tanuló (4 akadémiai, 6 gimnáziumi és 2 tanítóképzős) tápintézeti díjai fizetettek ki; a felül maradó jövedelem a közszükségleti pénztárnak adatott át, mivel a Kollégium mentette meg a már-már elveszett (perrel megtámadott) alapítványt.

Sok alapítványt kapott a kollégiumi Kántus.

Tököly Sabbas kir. tanácsos, aransarkantyús vitéz (1842) 1000 ezüst forintot hagyott a Kántusra. Így ír az alapító levélben „Érzékeny emlékezettel még 29 esztendő után is lévén azon örömemről, melyet azon harmónika éneklés bennem okozott, amidőn a debreceni deákok Kollégiumokban engem vigasztaltak, azon hála adót, melyet mindig a szívemben hordoztam, imé most kiadom”.

A Kántus alapítványtevőinek minden évben emlékünnepeket szentel. Az alapítványtevők nagyszámát felsorolni külön tanulmány lenne s itt sok helyet foglalna el, csak felemlitem pl. Nagy József debreceni kereskedőt, aki 2000 frt-ot hagyott a „főiskolai éneklőkar részére” halála évfordulati napján a legkitünőbb énekes jutalmazására. Innen ered a Kántus-ünnepélyek március 5-iki hagyományos ideje. Jámbor Ferenc pedig 6000 K-t hagyott, hogy Ferenc napján gyászünnepélyt tartsanak, a másik ünnepély ezért van dec. 3. körül.

A régi kántustagok ma is megszoktak emlékezni a Kántusról az emlékünnepekre küldött adományaikkal s alapítványokkal. A mult évben is 2 új alapítvány létesült Bereczky László és Vasady Lajos nyug. tanfelügyelő jóvoltából.

A fizikai szertárra is többen tettek alapítványt. Egyik régi alapító nevét szertárunk is örzi, 1741-ben Hodossy István adott 100 frt-ot, amiből a régi légszivattyút vették, amely szertárunk egyik legértékesebb régisége, hasonlót a sárospataki főiskolában és a drezdai fizikai szerek múzeumában láttam.

Kanyó Mihály 1852-ben 600 aranyat adott, melynek kamata évenként felváltva a könyvtár, a fizikai szertár s vegytani szertár részére fordított.

¹ 76,694 korona.

A Pfanschmid-alap (Pfanschmid János Sámuel kereskedő Szepes megyéből költözött Debrecenbe 1796-ban) (tőkéje 1911-ben 24,581 korona) a természettani tanszergyűjteményének fenntartására szolgált. Sajnos, ezek az alapok is elértéktelenedtek, csak a Szártóry-alapból kap a fizikai és természetrajzi szertár 1000—1000 P-t évenként.

A Nagykönyvtárunk is az adományoknak köszönheti gazdagságát; a külföldi egyetemekről hazajövő ifjak is mindig hoztak könyveket a Nagykönyvtár számára és a régi s újabb időben is szinte természetesnek találják, hogy a Kollégium tanárai könyvtáraikat a Nagykönyvtárnak hagyományozzák.

Gr. Bethlen Ádámné Bánffy Zsuzsanna, aki a debreceni anyakönyvtárat 1784-ben meglátogatta 500 frt-ot hagyott a Nagykönyvtárnak, a könyvtárnak „bibliothecarius” fizetésére.

Gr. Teleki László (1815) alapító levelében ezt írja: „Tapasztalván, hogy iskolánkban kivált a bibliothekák (amelyek által mégis ifjaink formáltatása nagyon elősegítették) majd minden állandó provisio s fondus nélkül vannak: azért ezúttal a szépen virágzó debreceni anyaiskolának közönséges bibliothekája számára hagyok ezer frt váltó-cédula kapitálissá.”

Itt említsük meg a Szőnyi Pál nagy adományát, aki kb. 10,000 frt értékű *ásványgyűjteményét* kb. 6000 darabot hagyta a Kollégiumnak.

A Kollégium fejlődésének is egy-egy lökést azok a jótékony alapítók adtak, akik *tanszék alapítására* adományoztak. Az első négy tanszékről már megemlékeztem. A következő 7 tanszék közül négyet az egyházkerület alapított,² hármát adományokból létesítettek: A 7-diket *Cseh-Szombati József* orvos 1814-ben 25,000 frt-os adományával. Ő végigtanulta a Kollégium tanszakait, 1776-ban szénior is volt, ösztöndíjra is hagyott 1000 frt-ot.

A 9-iket *Récei János* református esperes 1831-ben létesítette 16,000 frt-os adományával. Első tanár volt e tanszéken Kalós Mózes magyar irodalom tanár.

A 11-ik tanszék az említett *Szombatiné-Veresmarti Zsuzsanna* 20,000 rh. frt-os alapítványából és *Sári István* debreceni szenátor és ügyvéd 10,000 frt-os adományából tartották fent. Első tanár volt ezen 1845-ben Búzás Pál jogtanár.

Tanszékét alapított *Péczy József* tanár, aki 1842-ben 12,000 ezüst frt-ot adott görög-latin tanszékre, a tanszék 1861-ben létesült.

Szegedi Sándor főgimnáziumi tanár 1882-ben házát, földjét és 38,327 korona készpénzt hagyott egy bölcséleti tanszék alapjára.

A *Szártóry*-alap egyenesen három tanszékét tartott fent. Az elsőre 1852-ben Oszterlamm Ernő választott meg, a gimnáziumhoz, a második és harmadikra 1875-ben Liszka Nándor és Dr. Kovács Sándor jogtanárok. Így volt ez az egyetem megnyitásáig, azóta egy ev. vallású tanár van a tanszéken a gimnáziumban.

Soós Gábor 50,000 frt-ot hagyott bölcsészeti tanszékre 1888-ban. Németnyelvi tanszék lett belőle és 1910-ben Dr. Schmidt Henrik töltötte be.

Kövesdi János „az arany civis”, aki összesen 160,000 frt-ot áldozott a jótékonyaság oltárára (360

² Lásd: Nagy Sándor: A debreceni ref. Kollégium története 119—122. lap.

hold földjét 50 árva felruházására hagyta), tanszék-alapra is hagyott 1892-ben 50,000 frt-ot. A tanszékre 1909-ben Dr. Thegze Gyula választott meg, akiről szintén meg kell említeni, hogy 33 hold birtokát a Kollégiumnak adományozta.

A nemes tanszékalapítók képeit a hálás Kollégium megfestette és a kollégiumi kis tanácsteremben helyezte el.

IV. Az alapítólevelek érdekesebb rendelkezései.

Nagyon érdekes rendelkezéseket tartalmaz némelyik alapítólevél.

Ármós Bálint debreceni ügyvéd, aki 11 éven át volt a kollégiumi gazdasági tanácsnak tagja 1897-ben 20,000 K-t hagyott arra a célra, hogy az 100 évig *tőkésítessék*, 100 év múlva az összeg kamatának $\frac{8}{10}$ része a Kollégium céljaira használtassék, $\frac{1}{10}$ része szegény tanulók segélyezésére fordítottassék és csak $\frac{1}{10}$ része csatoltassék a tőkéhez újabb 100 évig. Ez az alap az ú. n. Ármós-féle 100 éves alap” földbe volt fektetve s így megmenekült a megsemmisüléstől.

A másik ilyen érdekes alapítvány a *Somogyi Hercz*-alapítvány. Somogyi Gábor debreceni polgár 1883-ban 10,000 frt-ot hagyott olyan céllal, hogy az alapítvány 25 évig kamatozzék, ekkor fele a közszükségleti pénztárba menjen át tanszék alapításra, a másik fele újra 25 évig kamatozzék, s mindig hasonlóképpen osztassék fel, mígcsak a kamatozó fele 1 millió frt-ig nem nő fel, ekkor 900,000 frt-ból ingatlant kell vásárolni a közszükségleti alap számára, a maradék 100,000 frt hasonló módon növekedjék újabb milliókig. Az első felezés, már 1908-ban megtörtént, egy kegyeletes ünnepély keretében, melyre a rokonok is meghívtak. Az emlékbeszédet Dr. Balogh Ferenc hittanár írta s Dr. Erdős József hittanár olvasta fel.

Ilyenforma kiegészítésre váró alapítvány volt a *Kardos László* vászonkereskedő és neje Könyves Tóth Mária alap is (1883). „Az apa és anya akaratához képest, másfelől a debreceni református Kollégium ezen igazi magyar protestáns intézet iránti buzgóságából az örökösök 1000 frt-ot adtak át, hogy fele növesztessék alterum tantumra. A másik felének kamata ösztöndíj adassék. A növekedő fele, mikor 1000 frt lesz, hasonlóképpen feleztessék meg.

Somogyi Pál tanár 2000 K-t hagyott, hogy neje halála után 50 évig tőkésítessék, ekkor a jövedelem fele a Kollégium által meghatározandó jó célra fordítandó, a másik fele 100,000 K-ig tőkésítendő, ekkor tanszéki vagy internátusi célra fordítandó.

Medve Kálmán (1900) ezt rendeli: „Szeretett vallásunk és főiskolánk iránti ragaszkodás jeléül a tanítóképezde és annak tanulói gyámolítására 20,000 K-t teszünk le.” A tőke fele 1925-ig tőkésítessék, ha 40,000 K-ra nő, akkor $\frac{1}{3}$ része újra tőkésítessék, míg 80,000 K-ra nő fel. Az alapítvány értéke 1911-ben 15,840 K, az ösztöndíj része 11,969 K volt.

Érdekes Pólya Pál abonyi református lelkész adománya, a kollégiumi Kántusnak hagyott egy $\frac{3}{4}$ liter nagyságú ezüst billikumot, melyet maga készített 1903-ban, ráíratta: „A független, önálló, szabad magyar nemzetért és hazáért üritendő minden év március 15-én a debreceni főiskolában.” A billikum a kollégiumi levéltárban őriztetik.

Érdemes megemlékezni a két legrégebb alapít-

ványról. A legrégebbi adomány volt 25 frt, 1576-ban Gyöngyösi Szűcs János debreceni polgár neje adta: „a debreceni deákok egyetemének (coetus scholasticus) közhasználatára“. A másik 1586-ból: „Fodor Litteratus Péter debreceni polgár halála előtt vallásáról és a tudomány ügyéről (res litteraria) el nem felejtkezvén, a város iskolájában (in schola oppidi) levő deákoknak végrendeletileg 100 frt készpénzt hagyott.“ Mindkettőt Balogh Ferenc találta meg Debrecen város jegyzőkönyveiben.

Ármós Bálint ezt írja: „Alapítványomnak nem az a célja, hogy abból egyik-másik rokonom úrfiasan neveltessék, hanem csak az, hogy azoknak mód nyujtassék arra, hogy az anyagi gondoktól megkíméltevé, minden idejüket tanulásra s a lehető legjobb kiképzetésre fordíthassák.“ Kiköti feltételül a jó erkölcsöt, kitűnő észtehetséget s szorgalmat s ezt mondja: „ha később akár egyik, akár másik kellékben megcsökkent volna... az ilyen alapítvány élvezetéből, kérlelhetetlenül elmozdítandó, mert én nem akarom ezen alapítvány által a nadrágos proletárok számát az Ármós-család tagjai közzül is szaporítani, hanem azt akarom, hogy akiket tanulásokban elősegítetek, az én jó nevemnek becsületet szerezzenek.“

Nagy János beregszászi jószágigazgató (1776-ban) professzorok fizetésére adott 5000 rh. frt-ot. A célja ellen tevőkre idézi II. Krón. 24. 22 végsorát. Ez pedig így szól: „Látja az Úr és bosszút áll.“

Bizony néha az is előfordul, hogy az adomány csak ígéret marad, de sohasem kapjuk meg.

Bilkey Miklós özvegye Semsey Juliánna 1713-ban Tét nevű faluját hagyta a Kollégiumnak; meg is jelentek a Kollégium képviselői 1719-ben a birtokbavétel végett, de az örökösök, noha rájuk 3 jószágát hagyta volt, fegyveres erővel kiverték a képviselőket, hogy intra dominium maradjanak. Sikerült is nekik elperelni a hagyatékot.

V. Hálás nyilatkozatok.

Most csokorba kötöm azokat a szép hálás nyilatkozatokat, mellyel a Kollégium iránt kifejezik érzelmeiket.

Hajnal Ábel békési református esperes, 1879-ben ezt írja: „Szellemi és anyagi vagyonomért Isten után a debreceni főiskolának tartozom örök hálával, ez iskola tápintézetére 400 frt-ot hagyományozok... nóm beleegyezéssel.“

Kecskeméti Ferenc békési református lelkész (1887) ezt írja: „lelkesszé avatásom alkalmával ez ünnepély emlékére és hálából a főiskola iránt, hol mint szegény szolga tanuló jótéteményeket élveztem, 250 frt alapítványt teszek.“

Soltra Alajos ráckevei pap, akinek képe szintén a kistanácsteremben látható, 1887-ben ezt írja: „Hála érzettől indítatva a debreceni református Kollégiumnak, mint ahol, habár akkor még nagyon nyomorult alumniumi kosztón a filozófiai, jogi és theologiai pályámat elvégeztem (később orvosi pályát is elvégeztem!), hagyok és rendelék 10 theologus ifjú részére ösztöndíj alapul 20,000 frt-ot.“

Somogyi Gábor (1875), akiről már előbb szoltam, így ír: „Vagyonom jelentékeny részét a debreceni főtanoda vagyona szaporítására fordítom, ezért hevült néhai nóm, Hertz Rozália is, ez az ő akarata is

volt... E főtanoda a jövőben is a vallás és hazaszeretet és nemzeti anyanyelvünk sziklavára legyen.“

Soós Gábor ügyvéd és országgyűlési képviselő (1888), tanszékalapító, aki a hajdúnánási gimnáziumnak is 50,000 frt-ot adott a főgimnáziumi rangra emeléséhez, ezt írja: „adok a debreceni református főiskolának — mint egykor a tanulói pályán kalauzomnak és segélyezőmnek — hála fejében tanulmányi alapul 50,000 frt-ot.“

Szegedi Sándor főgimnáziumi tanár (1879): Mivel mint tanuló és tanár életem nagy részét a debreceni református főiskolában töltöttem el és ennek érdeke annyira összeforrott lelkemmel... hogy halálom után is ezen nagyfontosságú tanintézet céljainak előmozdítására szolgáljni kedves kötelességemnek tartom: annál fogva minden ingó és ingatlan vagyonom általános örökösévé rendelem a debreceni református főiskolát.

Szénási Csillag Sámuel (1878) „a debreceni főiskolában nyervén neveltetésemet kiskoromtól fogva, a főiskola pénztárának, mint hálás fiú... hagyományozok 400 frt-ot.“

Török Pál (1878) dunamelléki református püspök: „A multban legkedvesebb emlékeim azon évek, melyeket a debreceni Kollégiumban töltöttem... teltleg kívánván hálámat tanusítani... küldök 400 forintot alapítványul.“

Telekesi Török István (1723). „Buzgóságomat contertálni akarván, a debreceni szép hírnévvel tündöklő Kollégium szükségére adtam készpénzül 1000 rhénes forintot.“

Vadon Sándor debreceni ügyvéd (1885): „Ügyvédi pályám tízéves jubileuma alkalmával hálás kegyelettel emlékezvén vissza arra, hogy a debreceni református főiskola kebelében egykor én is, mint szegénysorsú tanuló, nem kis jótéteményben részesültem... a főiskolai szegénysorsú tanulók pénztára javára 100 o. é. frt alapítványt teszek. Később végrendeletileg is hagyott örökségül a Kollégiumra.“

Vékony István (1842): a debreceni Kollégiumnak háladatosságom jeléül, mivel tudományos kiképzésem ott nyertem... testálok 1600 pengő forintokat.

Váradi Szabó János gazdálkodó fia (1865): „Hogy az általam forrón szeretett debreceni református főiskolának növendékei az atyám által is különösen kedvelt pedagógika körül magánszorgalom útján önképző munkásságra buzdíttassanak, ezennel 1000 frt alapítványt teszek.“ (Nevelés-tani pályázatra.)

Az újabb időben történt alapítványok alapítólevelei közt szépek Balogh János csökmői körorvos nyilatkozatai: „Összes ingó és ingatlan vagyonomat hagyományozom a debreceni református főgimnáziumnak, melynek magam is növendéke voltam s ott nyertem tudományos képzettségem alapjait. Vagyonomat halálom után helyesebben nem értékesíthetem, minthogy azt tanügyi célokra hagyományozom. Azon intenció vezérelte gondolatomat, hogy hagyományom által értékes tehetségek érvényre jutását elősegítem és ezzel nemzeti és kulturális színvonal fenntartásához csekély vagyonommal én is hozzájárulok és ha azt elértem, úgy nem hasztalan éltem le életemet.“

Berghoffer Károly volt szénior: „összes érték-papírjaimat az ev. református debreceni Kollégiumnak hagyom az ott töltött, részben sok nélkülözések-

kel járt, de másrésről életem legboldogabb korszakát képezett kilenc év emlékeül s hálából a nyújtott kedvezményekért.

Józsa János hajdúszoboszlói református lelkész (1863): „Tudom, hogy hamar letésem az én sátoromat, mivel jó Istenem kegyelméből életkorom 68-dik évében s ennek estvéjén járok. Azért még időm vagyon, kívánok jót tenni egybekkel is, kiváltképpen a mi hitünk eseléideivel. A debreceni református főiskola szegény növendékeivel, kiknek egyike valék én magam is, osztom meg kenyeremet.”

A *hajdúböszörményi tanítótestület* 1920-ban a tanítóképző 50 éves jubileuma alkalmából „mivel a testület férfi tagjait ez intézethez feledhetetlen kedves emlékek kötik, az intézet iránti hálájának jeléül maradandó emléket létesített.”

A már említett *Ármós Bálint* ügyvéd szegény volt, 7 éves korában szüleit elvesztette és mint írja: „ennek következtében nagyon mostoha körülmények közé kerültem — egyedül az iskolának s a mai viszonyok mellett el sem képzelhető nehéz küzdelmek és nélkülözések közt szerzett tanulmányaimnak köszönhetem mindazt, amit bírok. Minél fogva, mintegy erkölcsi kötelességemnek érzem, hogy ennek viszonzásául én is úgy az iskolákról — melyek engem tisztességes állapotra jutni segítettek — végrendeletben hálásan megemlékezzek, valamint a szegény tanulók sorsának könnyítéséhez is szerény tehetségemhez képest hozzájáruljak s közülük legalább egy vagy kettőnek lehetővé tegyem azt, hogy a tanulói pályát kevesebb küzdelemmel és kevesebb nélkülözések közt futhassa meg, mint én azt megtenni annak idejében kénytelen voltam.”

Azt is megemlíti, hogy rokonainak is hagy, de nem olyan sokat, hogy a hagyományra támaszkodhassanak, „mert a könnyen szerzett vagyon nem mindig válik javukra, sőt gyakran éppen romlásukra szolgál azoknak, akik ahhoz minden fáradság nélkül jutottak.”

Legutoljára hagytam a legnagyobb alapítványunk tevőjének Szántó Imrénének szavait, amihez további gondolataimat fűzöm: Ezt írja: „A stipendiatások tartoznak a quietantiájukban (nyugta) kitenni, hogyha az Isten nekik módot ad, kötelezettnek érzik magukat más hasonló ilyen intézetet a magyar hazában a protestánsok valamelyik iskolájában állítani, vagy a már fennálló intézetüket gyámolítani.”

(Folytatása köv.)

Okmányok a Tiszántúl egyháztörténetéhez.

Közlő: nádudvari Győry Lajos.

A korán elhalt kitűnő tudós, a kisújszállási születésű Dr. Illésy János hagyatékában több figyelemre méltó történelmi feljegyzés található a tiszántúli református egyházak multjából, amiket kár volna átengedni az elfelejtetésnek. Ezért itt adjuk azokat minden változtatás nélkül egyházanként csoportosítva és megjegyezve, hogy a Kenderesre vonatkozó adatokat már feldolgozván, ezeket itt mellőzzük.

Szalók. Ágosta 1559 április 5. Királyi adomány-

levél, melyben a hűtlen és a keresztyén vallás nagy üldözőjének, néhai Zóráthy Gáspár fiának, Györgynek... Tyzazalok birtokban levő javait Dersffy Istvánnak s néhai Dersffy Ferenc árváinak, Margitnak és Klárának adományozza. (Orsz. levélt. bécsi lib. reg. III. 568.)

Szolnok. A szolnoki református egyház folyamódványa a konfoederált rendekhez templomhely és paplak tárgyában 1705. „Illme Splis Rndssimi Perillres ac Grosi Dni Dni Patroni et Fautores Graosissimi. Humillimorum servitiorum nostrorum demissam semper oblationem. Nem kétlyük Ngtok kltek parancsolatjából Templomhely és parochiális ház assignatiójára deputáltatott nemes vtló Losonczy István és Seres György comissarius uraim magok precessusáról relatiót Ngtoknak nem töttek volna, jól lehet az említett comissariusok magok privata pesettyei alatt attanak ugyan Testimonialist nekünk, de hogy securusabbak lehessünk annak birodalmában, Kérjük alázatosan Ngtokat kett sub autentico Inlyti Consily oeconomici sigillo Testimonialis levelet adni, avagy pedig ad Relationem keglmes urunktól extrahálni és nekünk jó alkalmatossággal meg küldeni méltóztasson, hogj az Tekintetes N. oeconomicum consilium gratiáját alázatosan meg szolgálhassuk, Elvárván az Ngtok kltek válaszsát. In reliquo kívánnjuk Isten Ngtokat kket számos esztendeig Hazánk hasznos szolgálattára éltesse jó egészségben, Maradván Ngtokk klk Alázatos szolgálai Az Szolnoki Reformata Ecclesia.” Cím: „Illmo Splibus, Rndissis, Perillibus ac Grosis Dnis N. N. supremo et vice Praesidibus caeterisque Suae... alis et Confederatorum Rgni Hungae Status Inlyti Consyli oeconomici assessoribus etc. Dnis Dnis Patronis et Fautoribus Grosis. Neosoly.” Érkezett augusztus 20-án. (Magy. n. muz. 537 fol. Hung.)

1705 január 3. Léváról Seres György szolnoki harmincadosra commissio emanáltatott, hogy tiszteletes Csuzi József németek elől bujdosó pápai praedicator uram számára adjon a Selymeczről keze alá szállított pénzből 300 magyar forintokat. (Rákóczi can. kiadv. jkve.)

1706. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete a Szolnokon református imaház részére átengedendő terület s bizonyos, a parochia céljaira szolgáló és átadandó fiscalis ház iránt. (Olt. N. r. a. 1584:20.)

(Nagy) Tur. 1630. Törő Andrásné Barna Kata Szatmári István turi prédikátor, Kasos István főbíró s az esküdtek előtt végrendeletet tesz. Tur város vörös pecsétjével, mely koronából kinövő stilizált liliomot ábrázol; körirata: (TUR VAROSA PECSETI ANNO 1617) (Olt. N. r. a. 308:25.)

1734 május 27. A tiszahori reformátusok kérvényét a torony kijavitása s abba órának az elhelyezése iránt a kancellária véleményezés végett áttesz a helytartótanácsához. A helytartótanács vallásügyi bizottsága 1734 augusztus 11-én e kérvény feletti véleményét benyújtja. (Olt. Conc. exp. can. 1734 május 76. szám.)

1752 július 20. Heves vármegye part. gyűlésén a főispán, báró Barkóczy Ferenc egri püspök előadja, hogy neki bejelentették, hogy Polgáry Mihály turi református pap felségsértő prédikációt tartott. Ő szép szerével július 11-re Gyöngyösre csalogatta a papot hét turi fő emberrel együtt. Kihallgatásuk után a vármegyei főjegyzőt, egy szolgabíróval s esküd-

tet Turra küldött, hogy ott folytassák a vizsgálatot. A vármegyei gyűlésen felolvasták a prédikációt, amelynek vázlatát magyarul egész terjedelmében be van iktatva a megye jegyzőkönyvébe s melynek textusa Zsoltárok könyve 83, 2 és 3. A vádlott tagadja a felségsértést. A vármegye börtönbe veti, míg ügye a felső helyen eldől s szigorú intézkedést tesz őrzésére. Az augusztus 7-i gyűlésen Gosztonyi János egri kanonok jelenti, hogy Polgáry beszédei és iratai lefoglaltatván, azokból a lázítás megállapítható. Vádlott végre bünbánólag beismeri bűnét. A vármegye felterjesztést intéz a kancelláriához, mely a jegyzőkönyvben egész terjedelmében olvasható. A kancellária elrendeli október 16-án, hogy Polgáryt fiscális actió alá kell vetni. Polgáry azonban a börtönből sikeresen megszökött. Feleségét Debrecenből a vármegye megidézi a január 11-én megtartandó tárgyalásra. 1753 február 19-én folytatja le a vármegye a tanúk kihallgatását és vallatja a vigyázatlan börtönőröket. (Heves vm. 1752. évi jkv. 762—771, 21—25; u. o. 43, 44, 74—75; 1753. évi jkv. 91—93, 100—113, 154—157, 169—172, 178—183, 199—202, 219—221, 235—237 és 240 lap.)

1754 május 7. Pozsony. A Törő-féle lázadás alkalmából Hrabovszky Antal jogügyigazgató a fiskus részéről kijelenti, hogy az az állítás, mintha Törő Mátyás a turi református templomnak 1300 forintot hagyományozott volna, meg van cáfolva a magyar kamara tanácsa által a turi és hódmezővásárhelyi lázadók bűnügyében lefolytatott vizsgálat irataival, mely iratokból kitetszik, hogy Törő Mátyás végrendelet nélkül halt el. Különben is a református egyház, mint eretnek, hagyatékok élvezetére a törvény szerint, nincs feljogosítva. Az ügy még 1758-ban is folyik. (Olt. Opin. dir. 1754 No. 67, 111—113.)

Roff. 1728 május 2. Heves vármegye a helytartótanácsnak feljeleníti a roffi reformátusokat, amiért az oratoriumokhoz tornyot építenek, jöllehet megparancsoltatott, hogy a vallásügy abban az állapotban hagyandó, amelyben a pesti commissió tárgyalásai előtt volt. (Heves vm. jkv. 1728 : 66 lap.) A vármegye 1730 február 28-án megtartott közgyűlésén olvassák a helytartótanács rendeletét, hogy a Borbély Mihály által Roffon épített torny, valamint a Földváron és Törökszentmiklóson — jöllehet a földesurak engedélyével — épített oratorium lebontandó és a református isteni tisztelet csak magánházakban engedélyezendő, úgy szintén az 1720-ban építeni kezdett, de máig be nem fejezett turi torony is. (Heves vm. 1730. évi jkv : 135 lap.)

1755 március 10. Bécs. Mária Terézia intévénye a helytartótanácsához, hogy mivel Roff, hevesi birtok református temploma annyira rossz állapotban van, hogy a késedelem veszélyes, addig is, amíg az ottani isteni tisztelet gyakorolhatása iránt a vizsgálat megejtetnék, megengedi, hogy új faimaházat, oratoriumot építhetnek harangocskával. (Olt. Helyt. tan. oszt. lib. reg. 1755 fol. 134.)

1759 június 19. Bécs. Borbély Sámuel, Márton és József roffi közbirtokosok az iránt folyamodván, hogy a királynő engedélyével épített új helvét hitvallású imaházról bizonyos távolságra tornyot építhessenek, a helytartótanács utasítást nyer, hogy adjon efelől véleményes jelentést. (Olt. Helyt. lib. reg. 1759 fol. 112.)

1759 július 3. A helytartótanács felvilágosítást kíván Heves vármegyétől Borbély Sámuel és József, a roffi porció földesurainak ama kérelme tárgyában, hogy tornyukat megnagyobbíthassák. A vármegye augusztus 29-én terjeszti fel a vizsgálat eredményét, mely külön mellékelve volt s nincs a jegyzőkönyvbe beiktatva. (Olt. Heves vm. jkv. 1759 : 91, 92 lap.)

1760 január 10. Bécs. Borbély Sámuel, Márton és József helvét hitvallású lakosok kérésére a királynő megengedi, hogy ezeknek kérelmére Roff birtokon a református imaháznak állandó anyagból tornyot építhessenek, azonban a vármegye az egyházmegyei kiküldöttel együtt vigyázzon, hogy az magasabb ne legyen, mint ahogy illik és az adózó nép terhelése nélkül építtessék fel. (Olt. Helyt. lib. reg. 1760 fol. 4.)

Tisza Szentimre. 1729 június 28. Barinyay Ferenc fiskusi ügyész birtokba iktatásánál jelen volt a többek közt Pápay János szentimrei prédikátor is. (Olt. egri kpl. prot. F. F. pag. 535; ügyvédek iratai 121 : 14.)

Földvár. 1734 július 15. Podmaniczky János kérvénye, melyben az általa benépesítendő Tisza Földváron az evangélikus vallás szabad gyakorolhatásáért folyamodik, véleményezés végett áttétetik a helytartótanácsához. (Olt. Conc. exp. canc. 1734 júl. 39. sz.)

Törökszentmiklós. 1734 augusztus 11. A helytartótanács figyelmezteti Heves vármegyét, hogy tudomására jutott, miszerint a törökszentmiklósi akatholikuskok új, a réginél nagyobb és költségesebb campanilét (tornyot) akarnak építeni. Akadályozza meg a vármegye. Vagy elégedjenek meg a régivel, vagy ha az már elpusztult volna, csak ahhoz hasonló nagyot építsenek. (Heves vm. 1734. évi jkv. 416 lap.) A kancellária a törökszentmiklósi helvét hitvallású lakosok kérvényét, hogy templomukhoz egy tornyot építhessenek, azzal a meghagyással teszi át december 2-án a helytartótanácsához, hogy a torony mineműsége felől tegyen jelentést, Heves vármegyét pedig utasítsa, hogy engedélyezés nélkül ne engedje meg a törökszentmiklósi protestánsoknak a torony használatát. (Olt. conc. exp. canc. 1734 dec. 14 sz.) 1735 január 14-én a sedria elé idéztetvén némely törökszentmiklósi lakos, vallomásukból kiderült, hogy a régi harangláb már összedőléssel és veszedelemmel fenyegetett, ezért Podmaniczky János földesúrhoz fordultak Aszódra, tanácsért, aki is ajánló levéllel Bécsbe küldte Óváry József törökszentmiklósi jegyzőt, ahonnan kedvező ígérettel bocsátották haza és most várják a kancellária engedélyét. Különben az új torony nem sokkal nagyobb a réginél. (Heves vármegye, 1734. évi jkv. 424 lap.)

1746 március 22. Heves vármegye gyűlése a törökszentmiklósiak kérésére megengedi, hogy véletlenül leégett oratoriumokat újra építhessék a régi nagyságában. A szolgabíró kötelessége szemesen felvigyáznia, hogy a régi mértéket túl ne lépjék. (Heves vármegye 1746. évi jkv. 96 lap.)

1750 június 2. Heves vármegye közgyűlése kiküldi a jegyzőt, hogy tartson vizsgálatot, mennyiben igaz a törökszentmiklósi reformátusok ama jelentése, hogy triviális iskolájuk épülete annyira romladozott, hogy abban tovább nem taníthatnak? Ennek a jelentése szerint az iskola vályogból épült, 2 1/2 öl széles, 8 öl hosszú, a teteje nád. A mesternek is van

benne lakása. Az épület valóban olyan rossz karban van, hogy nem lehet benne tovább tanítani. (Heves vármegye 1750. évi jkv. 512 és 555 lap.) A helytartótanács 1751 március 18-án felvilágosítást kíván Heves megyétől, hogy a reformátusok iskolája az 1681:26 tc. előtt fennállott-e már, avagy csak azóta keletkezett? Milyen az oratóriumok? egy vagy több predikátort tartanak-e? Járnak-e oda más helyiségekből is hívek? (Heves vm. 1751. évi jkv. 633 lap.)

1752 november 3. A helytartótanácsnak felterjesztésére, amelynek tárgya a jelen század húszas éveiben a törökszentmiklósi református híveknek engedélyezett vallásgyakorlat, a kancellária jelentést kíván arról is, hogy a városban hány református él és hány van ezek közt vegyesen katolikus is? (Olt. conc. exp. conc. 1752 nov. 23 sz.)

1756 április 22. Bécs. A kancellária Törökszentmiklós város helvét hitvallású lakosainak a kérvényét, melyben aziránt esdekelnek, hogy a romladozottsága miatt veszedelemmel fenyegető elemi iskolájuk épületét kijavíthassák, átteszi a helytartótanácshoz azzal, hogy a folyamodókat meghallgatván, nyilatkozzék és adjon véleményét. (Olt. Helytt. oszt. lib. reg. 1756 fol. 74.)

Tiszaágar. 1745 december 5. Heves vármegye közgyűlése, miután tudomására jutott, hogy az igari helvét hitűek a régi templom romjaira fedelet csináltak és predikátort meg tanítót mertek választani, kiküldi a járási szolgabíró az ügy megvizsgálására, az építkezés beszüntetésére és a pap meg a tanító eltávolításának elrendelésére. Tartson hasonlóképpen vizsgálatot a *buria*k ellen is, akikről az hírlík, hogy predikátort választottak maguknak. Péchy János szolgabíró az 1746-ik év február 9-iki sedriáján jelenti, hogy Igaron megjelent, de a nép a földesurak engedélye nélkül nem mer, de nem is akar engedelmessé válni, miként azt Gyenes Mihály igari jegyző előtte kijelentette. A sedria azt határozza, hogy Vincze Pál, Székely György és Tussay György földesurakat maga elé idézi, a szolgabíró pedig kiküldi, hogy a templom ajtaját pecsételje le, a papot és a mestert pedig szólítsa fel az eltávozásra. Az egri tömlőben fogva lévő bírák pedig további intézkedésig ott tartanak. A tömlőre vetett két igari lakost azután az 1746 május 24-iki vármegyei gyűlés bocsátotta szabadon. (Heves vm. 1745. évi jkv. 54 és 1746. évi jkv. 69 lap.) Közben 1746 február 11-én a megyei sedrián felolvasták Szentgyörgyi István szolgabíró jelentését, amely szerint 6 december 11-én esküdtjével, Péchy Imrével Igarra ment, ott Görbe István bírót, a jegyzőt és esküdtet magához hivatván, megnézték a reformátusok templomát, „melynek tetejét egy néhány fenyőfából csinált szaru fákát reá tévén, szénás gazzal bé fedték, a templom ajtaja környékét egy kevés darabon téglával, sárral bé rakták, új ajtó ragasztót, arra deszkából ajtót csinálván, vas retesszel és kulcsos lakattal bé reteszték; belől a templomban deszkából új chóruszt, predikáló és ülő székeket raktak; a sekrestye ajtaja is téglával és sárral adta elő magát.” Azután Hunyadi András predikátort és Zilay János mestert hívatta maga elé és tudokra adta a vármegye parancsát, hogy azonnal távozzanak Igarról. Ők lehetetlennek mondták, hogy egy-két óra alatt elköltözhessenek, kivált ebben a nagy hidegben. A predikátor kijelentette, hogy nem annyira a helységeknek a meghívására, mint inkább feljebbvalóinak

a parancsára jött ide s azok tudta nélkül nem is hagyhatja el a helyét. Egyébiránt megpróbálja, ha valahol helyet kaphatna magának. El is ment a Nagykunságba Madarasra, de estére visszatért. Ekkor a szolgabíró a községi bírót mindjárt réküldötte, de az azt izente vissza, hogy az ecclesiából nem kíván kibontakozni. Másnap december 12-én, Vasárnap, újra elküldte a bírakat, de a predikátor megint csak azt izente, hogy ő az ekléziából olyan hamar, ilyen kemény időben nem akar megindulni, amiben támogatta őt Vincze Pál földesurnak a felesége és az igari híveknek az a megegyezése, hogy míg a földesuraikkal a megye parancsolatját nem közlik, a predikátornak és a mesternek onnan való kimozdulását meg nem engedhetik. Február 16-án a szolgabíró és az említett esküdtje jelentik a vármegyének, hogy tegnap Igarra érkeztek s a templom ajtaját két helyen és a lakatot is lepecsételtek, a kulcsot magukhoz vették, szóval a templomot visszafoglalták, sokak jelenlétében. Azután felszólították a predikátort és a mestert, hogy távozzanak és azok másnap délelőtt szekerekre felpakolva, el is költözködtek Madaras felé a Kunságba. (Heves vm. 1746. évi jkv. 86 lap.)

Tisza Várkony. 1749 december 3. Heves vármegye közgyűlésén olvasták Gyurkó Imre tiszavárkonyi paróchus levelét, mely szerint az ottani katolikusokat a helvét hitűek élnyomják, nevezetesen nagyobb porciót rónak reájuk, továbbá, hogy a földesúr, Pélyi Nagy János, praeceptor titulusa alatt predikátort hozott a faluba. Kiküldték a szolgabíró, hogy tartson vizsgálatot, miként nyomják el a katolikusokat, továbbá a református papot üzze ki és a földesurat idézze be a jövő sedria elé. (Heves vm. 1749. évi jkv. 411 lap.)

1750 május 8. Zemplén vármegye az iránt keresi meg Heves vármegyét, hogy Kak nevű pusztáján néhány Morvából szakadt család akar letelepedni, akik azt állítják, hogy Tisza Várkonyból jöttek. Heves megye június 2-án azt választolja, hogy „nem fölöttébb régen bizonyos számú cselédes gazda emberek” telepedtek Tisza Várkonyba, akik morva származásúknak mondták magukat. Azonban több feljelentés érkezett a vármegyére, hogy a huszita eretnokséget követik, minek következtében „nem várván annak helységek között való gyökerezését, azonnal innénd ki igazítottak s utjára bocsájtottuk.” (Heves vm. 1750. évi jkv. 54 lap.)

Ványa. 1752 január 27. Heves vármegye sedriája a ványai reformátusokat, amiért engedelem nélkül triviális iskolát és haranglábat mertek építeni, 100 Rforintra bírságolja, mely a gyöngyösi iskola segélyezésére lesz fordítandó. A bírság kiszabásánál enyhítő körülménynek tudta be a vármegye, hogy az iskola a leghitványabb anyagból, sárból és nádból épült, a harangláb négy szál egyöles fából állítottott össze és inkább a tűz jelzésére és a vihar elé való harangozásra szolgál. (Heves vm. 1752. évi jkv. 724 lap.)

Tisza Sas. 1759 augusztus 29. Heves vármegye pártolólág terjeszti fel a sasi reformátusok kérelmét, hogy romladozott oratóriumokat ugyan olyan méretben, mint a régi, és szintén vályogból újra építhessék. A helyszínen a kitűzött szemlén a vármegyét a járási szolgabíró, a váci egyházmegyét Fábán István

czibakházi paróchus képviselték. (Heves vm. 1759. évi jkv. 103 lap.)

Nagy Rév. 1759 június 13. Heves és Külső Szolnok vármegye felterjeszti a helytartótanácshoz a nagyrévi helyvét hitvallású lakosok kérelmét oratóriumoknak kijavítása és újjáépítése iránt. A helytartótanács vizsgálatot és felvilágosítást kíván arról, hogy a nagyréviiek 1681 előtt is gyakorolták-e már az isteni tiszteletek tartását; van-e papjuk és mióta? milyen távol fekszik a legközelebbi helység, ahol református isteni tiszteletet tartanak, végül hány lélekszám befogadására alkalmas a templom és van-e ott katólikus paróchus? (Heves vm. 1759. évi jkv. 74 és 86 lap.)

Tisza Inoka. 1759 július 12. Heves vármegye gyűlése kiküldi szolgabíróját helyszíni vizsgálatra Királyfalvi Róth Tamás azon kérelme tárgyában, hogy inokai lakos jobbágysai új tornyot állíthassanak maguknak. (Heves vm. 1759. évi jkv. 104 lap.)

1779 február 17. „A Tisza Inokai mesternek conventiója ekképen vagyon: készpénz 15 Rfirt; minden ágytól fél véka búza, fél véka árpa, ágy vagyon circiter 71; minden gyermektől és leánytól tanításért fél véka búza, gyermek tanul 20, 22, 24; sóra 2 Rfirt, sertésért 2 Rfirt, 1 itcze méz és 1 itcze vaj; minden ágytól 1 kéve nád (fütési célra); ősszel 6, tavasszal is 6 véka vetés; két szekér fa; 5 font faggyú; örlés a vízi malomban elegendő; minden tehéntől egy fejés tej; prédikációs halottól 8 garas, énekszós halottól 4 garas; a gyermekek tanításáért a közönségesből 2 köből búza.“ Kiállította az előjáróság. (Akad. kéziratár tört. sor. No. 214.)

Dévaványa. A dévaványai templom és paplak tervrajza és költségvetése 1803-ból. (Olt. 11,716—1803 c. sz.)

Tudomány és irodalom

S. Szabó József: A ceglédi református iskola története 1545—1936. Cegléd, 1936, nagy 8 r. — 213 lap.

Egész kis könyvtárt tesz ki már sorozata azoknak a cikkeknek, tanulmányoknak, értekezéseknek s nagyobb szabású munkáknak, melyekkel S. Szabó József, a debreceni Kollégium gimnáziumának nyug. igazgatója, c. tankerületi főigazgató egyházunk és iskoláink multjában végzett kutatgatása eredményeiként tudományos irodalmunkat gazdagította. E nagyszerű életprogramm legújabb terméke: Cegléd református iskolájának története. Nem csekély nehézség leküzdésére vállalkozott szerző, mikor munkájába belefogott, hiszen — mint általában az Alföld egyéb művelődési intézményeire, melyek évszázadokra tekintenek vissza — a korok viszontagságai miatt Cegléd iskolájára is csak „gyéren csörgedeznek a régi források“. Szerző az ebből származó nehézséget a tudományos kutatás terén másfél századra visszatekintő gyakorlati jártassága, hazai iskolázásunk történeti fejlődésének alapos ismerete révén könnyen legyőzi s keze alól Cegléd iskolájának történeti képe úgy egyedi vonásaiban, mint az egyetemes művelődéstörténet viszonylataiba és Cegléd város történetébe beállítottan töretlenül és élesen bontakozódik ki.

Ceglédnek már a XV. században megvolt a maga

városi iskolája, ami abból bizonyos, hogy a külföldi egyetemeken, kivált Krakkóban, számos ceglédi ifjú nevével találkozunk. E körülmény arra is rávall, hogy a ceglédi iskola az alacsonyabb fokú triviáliákon felül magasabb ismereteket is közölt, különben nem küldhetett volna tanulókat külföldi egyetemekre.

A török veszedelemmel egyidőre megbénult ceglédi iskolai élet a reformáció lelkében éledt ismét újjá. A hosszú éveken át szunnyadó iskolát nem kisebb ember éleszti fel, mint Szegedi Kiss István s irányítja életét az evangélium lelkével megfrissült jövődó felé. Fejlődését és szelleme fennmaradását biztosította az alföldi magyarság szellemi középpontjától, az 1588-ban már akadémiai fokozatra kifejlődött debreceni főiskolából nyert állandó hatás, mely nemcsak abban nyilvánult, hogy rektorait állandóan ez anya-iskolából nyerte, hanem abban is, hogy e réven annak nevelési és oktatási rendszeréhez igazodott, sőt — helyi sajátos jellegének lehető megőrzése mellett — még szervezetének kialakításában is azt vette mintául akkor, mikor — noha már mindjárt a mai középiskola IV. osztályának megfelelő évfolyam után — a magasabb klasszizok tanulóit tógába öltözteti, az iskolában bent lakatja s némely filozófiai ismeretekre oktatja. Szóval afféle kis- vagy csonka-akadémia volt már ez iskolában kialakulófélben.

A Rákóczi fejedelmi ház bukása óta azonban évszázadokon át igen változatos az iskola sorsa: előbb a lakossággal együtt való bujdoklás (1683—1688) viszontagságai közt sinylődik, majd meg a kuruc-mozgalmak teszik kétségessé életét, hogy római katólikus türelmetlenségek és helytartósági rendeletek végre is a mai gimnáziumi III. osztálynak megfelelő grammatikáig szorítsák vissza. E lefokozott állapotában tengődött 1753—1805 között. Ezután meg a korszellem nem kedvezett ama régi törekvésnek, hogy hajdani fényes pozícióját visszanyerje: az a kor már a nemzeti (elemi) iskolák szaporítására és erősítésére vetette főgondját s a roppant gondokkal (a leégett templom újjáépítése) küzdő egyháza sem gondolhatott többé gimnáziuma teljessé tételére. Az anyagi erők hiányát még Czegléd Mihály professor buzgósága és különös szervezőképessége sem tudja pótolni, az utána következő epigonok kezében pedig egymás után porlanak szét a humán értékek maradványai. Természetes, hogy ennyire legyengült állapotában aztán a gimnaziális egyházi iskolára az Entwurf a koporsófedelelet végkép ráette. Némely bizonytalan kísérletezések után (polgári iskola latin fokozattal) az ősi református iskola helyén 1899-ben állami gimnázium épült s „amely munkát végzett tehát a városban a kis református particula, majd gimnázium, azt teljesíti most — mint magasba emelkedett utóda — a fejlődő kor és igények szerint szélesebb körben és nagyobb apparátussal az állami gimnázium“.

A széles alapon nyugvó munka az egyes fejezetek után jegyzetekben közölt és hivatolt forrástanulmányok bőségén nyugszik. Ugyancsak az egyes korszakokat jelző fejezetek után helyezkednek el a rektorok, preceptorok stb. életrajzai is. A munka becsét a függelékül adott s általános vonatkozású repertórium gyanánt is igen hasznosan értékesíthető helyi „Okmánytár“ emeli.

Dr. Nagy Sándor.

Dr. Török István: Az Ószövetség értékelése. Pápa, 1936. 15 lap. Ára 40 fillér. A pápai református theologiai akadémia kiadványai 23. szám.

A füzet tartalma az 1935. évi theologus konferencián elhangzott előadás. Témája nemcsak nagyon fontos, de nagyon is aktuális. Ma az Ószövetség nem az érdeklődés, hanem a támadások pergőtüzében áll. Az antiszemitizmus és a fajelméletek frakciói egyakarattal az Ószövetség egyszerű törlését, teljes kiszakítását tűzték ki egyik feladatukul.

Az illusztris és ismert nevű szerző teljes felkészültséggel és alaposággal vállalkozott a kérdés megoldására. Az Ószövetség mellett felsorakoztatja a következő érveket: Összenőtt a keresztyénsséggel; az Újszövetség megértése szempontjából nélkülözhetetlen; megment az Újszövetség megüresítésétől; fontos segédeszköz a görögös félremagyarázás ellen, ami az Újszövetségben könnyen megtörténik; Krisztus magáról olvasott az egész Ószövetségben, úgy, hogy Ó- és Újszövetség egy: mindkettő Krisztusról szól. A két szövetség *lényegi egysége* mellett vannak *relatív különbségek*. Az Ószövetség törvény, az Újszövetség evangélium. De az Ószövetségben is van evangélium és az Újszövetségben is van törvény. Az Ószövetség jövendölés, az Újszövetség beteljesedés. Pedig az Újszövetség ezzel végződik: „Jövel Uram Jézus!” A különbség csak *idői*, illetve *történeti*. Végül az Ószövetség-tudomány felett tör pácát szerző, mely ezt az egységet nem látja és nem mutatja, mert „elvilágiasodott, profán szellemű vallástudományá lett, elveszítette a theologiai szempontokat és talpa alól az egyházi talajt” (15. lap).

Ez a füzet rövid tartalma.

Ismétlően ki kell emelni, hogy szerző amit elmondott, nagy alaposággal és tudományossággal tette. Mert a lényegi egység elvitathatatlan. Mint szerző is említi, ezt az egységet kimutatta és hangsúlyozta az őskeresztyénység, Irenaeus, majd Luther, Kálvin is. Abban azonban, hogy ez az értékelés elhomályosodott: nem csupán az Ószövetség-tudomány a hibás, mint szerző beállítja. Itt mélyebbre, sokkal mélyebbre kell tekinteni, hogy az okot megtaláljuk. Nemcsak egészen tudományos, de egészen gyakorlati szemmel is kell nézni.

Ismerve az Ószövetség-tudomány módszereit és eredményeit, kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy az módszereiben is, eredményei jórésztében is megbukott. De elvégre minden tudománynak ez a sorsa. Módszerei, eredményei időnként megváltoznak. Ahol az Ószövetség-tudomány áll, ugyanott áll az összes többi theologiai tudomány is. Legfeljebb egyik-másiknál megindult az újabb próbálkozás, a más irányba való orientálódás. Tehát az Ószövetség-tudomány mellett az összes többi tudományokat is ugyanolyan joggal illetheti a vád. Nemcsak az Ószövetség-tudomány világiasodott el és lett profán szellemű vallástudomány, hanem valamennyi theologiai tudomány. Magánál az Ószövetség értékelésének elhomályosodásánál nem az a baj, hogy az Ószövetség-tudomány elveszítette a theologiai szempontokat és talpa alól az egyházi talajt, hanem az a sok minden más egyéb bajnak is okozója, hogy *a theologia szempontokat nem nyújtható betűragással vedlett, az egyház pedig a frázis keresztyénység veteményes kertjévé változott*. Fényesen igazolható, hogy amikor nemcsak Krisztusban hívők, de Krisztusban élők *alkottak*

egyházat: élt a theologia is s nem világiasodott el a bibliás tudomány sem. Ilyen új életekkel megújuló egyház újjászüli majd a theol. tudományokat és megoldja az Ószövetség értékelésének kérdését is. Mert akkor az Ószövetség is az élet könyve lesz s nemcsak tudományos érvek, elméleti tételek igazolják jellegét, hanem a mindenkit meghajlásra kényszerítő élet. Az élő Isten kegyelme művelheti és művelendi ezt.

Szerény véleményem szerint ezt a kérdést idáig kell levezetni. Mindezt nem szerző terhére mondom el, kinek írása élvezetes és gondolkodásra készítő, sőt hálás köszönettel adózom, hogy a továbbfejlesztésre készített.

A füzet megrendelhető az Egyházkerületi Irat-terjesztésnél, Pápa, Főiskola.

Dr. Módis László.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Szomjas Gusztáv emlékezete. A tiszalöki egyház október hó 25-én tartott presbiteri gyűlésében 22. sz. alatt következő határozatot hozta:

Bartha László esperes hálás és kegyeletes szavakkal emlékezik meg id. Szomjas Gusztáv, volt egyházmegyei gondnok és volt tiszalöki presbiteréről. Elhunytá alkalmából jegyzőkönyvben kívánja megörökíteni hivatalos szolgálatainak maradandó értékei mellett példászerű emberbaráti érzületét, segiténikész jóindulatát, amelyekkel nemcsak a Kálvineumok és általa ismert jótékonycélú szolgáló intézményeknek lett jókedvűen és bőséges mértékben adakozó mecénásává, hanem Tiszalök és környéke szegényeinek haló porában is áldott, igen sok éhezőt megelégitő, és igen sok könnyet letörölő kenyéradó atyjává és pártfogójává. Hogy milyen mértékben gyakorolta a jótékonyt és hogy jóakarata milyen érzést váltott ki a legszegényebb emberek lelkében is, annak legkiáltóbb bizonyossága az, hogy a szegények és munkások még a legszilajabb forradalmi földosztó gyűlések után sem változtatták meg véleményüket, amikor minden más birtokos földjét osztani akarták, hogy bár minden föld a Szomjas úré volna, akkor volna jó dolga a szegény embernek, Béni József gondnok és Kórik Sándor presbiter örömmel tettek bizonyosságot az elismert mintagazda kiváló emberi tulajdonságairól s a szív és lélekből fakadó felszólalások után

presbitérium id. Szomjas Gusztáv emlékét jegyzőkönyvében megörökíti s a gyászoló családot őszinte részvétéről ezen jegyzőkönyv kivonatának megküldésével értesíti.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A Vásárosnaményi Református Leányegyesület november hó 8-án délután 5 órai kezdettel tartotta meg gazdag műsorral és teával egybekötve az idén első szeretet vendégségét 150 résztvevővel. Kedves és Istennek tetsző látvány volt az az érzés és igréke-

zet, amely összehozta ezt a gyülekezetet a komolytéli munkák előtt, hogy meleg, szerető szívvel fonódnak egybe egy közös cél érdekében. Vásárosnamény temploma kicsinynek bizonyult; — ez örvendetes tény s a lélek magvetése mellett most a templom kibővítésének problémája előtt áll az Isten házat nagyon szerető gyülekezet. Mostanában minden adakozó alkalom és épügy ez a szeretetvendégség is ezt a célt szolgálta — és méltóan szolgálta.

A közvetlen meleg hangulatú összejövetelt a XXV. zsoltárral kezdte meg a gyülekezet, mely után Kelemen Gyula esperes-lelkész buzgó fohászbán kérte Isten gondviselő kegyelmét a Leányegyesület és gyülekezet munkájára. Ezután Román László segédlelkész tartott bibliamagyarázatot Lukács 5. rész 1—11. versei alapján. Kiss Tamás szeretetszövetségi diakonus, segédlelkész saját verseiből adott elő. A Leányegyesület tagjai szerepeltek ezután két megkapó jelenetben a maguk egymásközi életéből és egy szavaltat következett Horváth Sarolta missziós testvér betanításával és vezetésével. A felszolgálat Kelemen Gyuláné, a Leányegyesület elnöknője végzfe gondos háziasszonyai segítségével. Amilyen komoly és serkentő a cél, épp olyan serény és áldásos munka indult meg ebben a téli félévben e mintaszerű gyülekezethen ezzel a szeretetvendégséggel. Hisszük, hogy vigyáz rá az Úr s további önzetlen munkára buzdítja igyekvő szolgálait és szolgálóleányait. (K. T.)

Ifjúsági vezetőképző konferenciák. Az elmúlt évek szép kezdete és eredményes munkája után újabb lépés történt Beregben az ifjúsági munka terén. November hó 30-án Jándon, december 1-én Tákoson, december 3-án Tiszaszalkán és december 4-én Kislónán ifjúsági körzeti vezetőképző konferenciák tartatnak. A konferenciákat Kelemen Gyula esperes vezeti. Előadók lesznek Dobos Károly országos ifjúsági titkár és Dékán Elek egyházmegyei belmissziói előadó.

Hímző tanfolyam kézimunka tanítói részre. A beregi egyházmegye összes kézimunka tanítói tanfolyamra gyűlnek össze december hó első napjaiban az egyházmegye négy vendéglátó gyülekezetében. Ezekén a tanfolyamokon elméleti és gyakorlati továbbképzést nyernek a hallgatók az ősberegi keresztszemes hímzésből, amely Kelemen Gyula esperes buzgólkodása folytán nemcsak belföldön, de külföldön is ismert és keresett népművészeti termék. A beregi keresztszemes és subrikás kézimunkák ma már 200 leánynak adnak állandó téli foglalkozást s így mindennapi kenyeret.

A beregi Egyházmegyei Tanács november hó 6-án tartotta ülését Vásárosnaményban. Ez alkalommal Kelemen Gyula esperes indítványára kimondotta egy 40—50 férőhelyes Szeretetháznak a létesítését Vásárosnaményban. Az előkészítő munkálatok megtételére felkérte az esperest.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Az őszi egyházmegyei közgyűlésünket október 28-án tartottuk Debrecenben, az egyház tanácstermében. A bizottsági gyűléseket és az előértekezletet 27-én tartottuk ugyanott.

A nagy tárgysorozatú közgyűlés szépen, az Úr

sáfáraihoz illő jóbékességben folyt le. Dr. Szász Imre esperes igeolvasása és imádsága után ugyanő tartott megnyitó beszédet. Mindenekelőtt az elhunyt nagy püspökről, Baltazár Dezsőről emlékezett meg, és pedig úgy, mint a kebelbeli debreceni egyház egyik lelkipásztoráról. Rámutatott arra, hogy ki volt Baltazár Dezső a *mi életünkben* és kik voltunk mi az *ő életében*? Baltazár Dezső volt „a kebelbeli egyházak pásztorai között a legelső pásztor... tudásban is, hitlésben is, szolgálatban is. Mi, kebelbeliek bátorsággal mondhatjuk el és bizonyoságot tehetünk arról, hogy Baltazár Dezső hű szolga volt és igaz sáfár volt...” Mi pedig az *ő életében*: „Testvérek voltunk és barátok voltunk...” Baltazár Dezső mindig „vigyázott arra, hogy a szent közösségnek és testvériségnek aranyszála valahogy meg ne lazuljon, el ne szakadjon.”

Megemlékezett ezután az esperes a magyar népnek nagy halottjáról, a korán és hirtelen elhalt magyar miniszterelnökről, Gömbös Gyuláról, továbbá a felsőszabolcsi testvéregyházmegye esperese, Kun Szabó Gyula tragikus haláláról is. Üdvözölte az egyházmegye nyugalomba ment tanítóit és Kaba nyugalombavonuló lelkipásztorát, egyházmegyének volt tanácsbíráját, Barabás Samut, nyugalmuk idejére Isten áldását kérve. Köszöntötte Ravasz Lászlót, a Dunamellék nagy püspökét püspöksége 15 éves évfordulóján, valamint Máriay Barna egyházmegyei tanácsbíró közéleti szolgálatának három évtizedes jubileuma alkalmával. Végül köszöntötte az új magyar miniszterelnököt, magyar református egyházunk hű fiát, Darányi Kálmánt, kérve életére, népe és egyháza érdekében végzendő minden munkájára Istennek áldását.

A megnyitó beszédnek gerincét a ma dúló világnézeti harcokra való éles és megrázó rámutatás képezte. Rámutatás arra az ádáz harcra, amely egyik helyen már kitört és testvér vérrel festi pirosra a földet, más helyen még lappang, de minden pillanatban kitörhet. Ennek a harcnak hadszíntere lesz lassanként az egész világ. Nem más ez a harc, mint az antikrisztusnak küzdelme Krisztus országa és uralma ellen s mi rettegve nézzük, hogy vajjon melyik kerül ki győztesen? Nekünk pedig, akik ennek a harcnak ma még csak szemlélői, de holnap már talán résztvevői, sőt áldozatai leszünk, tudnunk kell, hogy „... az antikrisztust csak egy Valaki győzheti le, a megfeszített és feltámadt Krisztus!...” Mi, akik látjuk ezt a harcot, nem állhatunk tétlenül. Tudnunk kell, hogy melyik párt győzelméért kell sikra szállanunk, hogy készülünk kell a küzdelemre, ezért igyekszünk az önmagunk képzésével (Lelkésztovábbképző-tanfolyam) és az ifjúság intenzív felkarolásával (ifjúsági konferenciák egyházmegyei számos községében) felvértezni magunkat Krisztus országa harcára és dicsőségére.

Az esperes mélyhatású beszédét az egyházmegye közgyűlése jegyzőkönyvében örökíti meg.

A tárgysorozat letárgyalása után a közgyűlés az esperes imádságával és a 243. dics. 10. versének eléneklésével véget ért.

Délután bírói ügyeket tárgyaltak.

Ifjúsági vezetőképző konferenciák voltak egyházmegyének területén. November 10-én Debrecenben, 11-én Nagyrábén, 12-én Berettyóújfaluban, 13-án Konyáron, 14-én Monostorpályiban. Mindegyik helyre a környező egyházak ifjúsága sereglett össze,

úgyhogy ezeken a konferenciákon egyházmegyénk minden egyháza képviseltette magát. A konferenciák előadói Kovács Péter ifjúsági titkár és v. Üry Ferenc belmissziói előadó voltak.

(K. I.)

A berettyóújfalui Református Egyház október 31-én a hívek nagy érdeklődése mellett reformációi emlékünnepeket rendezett a következő sorrendben: I. Reggel 9 órakor a templomban alkalmi istentisztelet volt, amelyen az Igét Dr. Hajdú Gyula lelkész hirdette I. Kor. 3. 1—11 versei alapján. II. Dél előtt 10 órakor a református polgári leányiskola újonnan létesült tornacsarnokában folyt le a tulajdonképpeni emlékünnepe a következő műsorral. 1. „Erős várunk nekünk az Isten...” Előadta: A m. kir. 6. határőrkerület zenekara. Vezényelt: Nagy Géza tiszthelyettes. 2. „Kálvin.” Írta: Kovács Imre. Szavalta: Nadányi Eszter IV. p. o. t. az Önképzőkör elnöke. 3. Stradella: „Irgalmazz Istenem.” Előadta: Papp Júlia énekművész. Zongorán kísért: Réz Klára református tanító. 4. Ünnepi beszédet mondott: Dr. Molnár Imre országgyűlési képviselő, egyházmegyei tanácsbíró. 5. Kéler: „Templom-avatás.” Op. 95. Előadta: A m. kir. 6. határőrkerület zenekara. Vezényelt: Nagy Géza tiszthelyettes. 6. „Győzött az Ige.” Írta: Udvarhelyi György. Szavalta: Böndi János a KIE jegyzője. 7. Händel: „Largó.” Előadta: Papp Júlia énekművész. Zongorán kísért: Réz Klára református tanító. 8. Zárószavakat mondott: Dr. Hajdú Gyula lelkész, egyházm. tanácsbíró. 9. „Térj magadhoz drága Sion...” Énekelte a református polg. leányiskola énekkara. Vezényelt: Salánki Ferenc igazgató-tanító. 10. Himnusz. Énekelte a közönség, a m. kir. 6. határőrkerület zenekarának kíséréte mellett. Vezényelt: Nagy Géza tiszthelyettes. III. Délután 4 órakor a polgári leányiskola Lorántfy Zsuzsanna Köre rendezésében az intézet tornacsarnokában teadélután volt a következő műsorral: 1. Dürner Gyula: „Viharban.” Énekelte a polgári leányiskola énekkara. Vezényelt: Salánki Ferenc igazgató-tanító. 2. „Kálvin.” Írta: Lampérth Géza. Szavalta: Bojtor Margit I. p. o. t. 3. Wolf: „Éjen át.” Énekelte: Papp Júlia énekművész. Zongorán kísért: Réz Klára tanító. 4. „Luther ének.” Írta: Meyer Konrád. Szavalta: Hajdú Mária III. p. o. t. 5. Gaál Ferenc: „Legenda.” Előadta: Markovits István hegedűművész. Zongorán kísért: Réz Klára tanító. 6. „Október 31-én.” Írta: Porkoláb Gyula. Szavalta: Hámos Iona IV. p. o. t., a Lorántfy Zsuzsanna Kör elnöke. 7. Magyar dalok. Énekelte: Papp Júlia énekművész. Zongorán kísért: Réz Klára tanító. 8. „Krisztus egyháza.” Írta: Varga Gyuláné. Szavalta: Csicsai Julianna II. p. o. t. 9. Zárószavakat mondott: Nemes Ferenc vallásoktató-lelkész. 10. „Erős várunk nekünk az Isten.” Énekelte a polgári leányiskola énekkara. Vezényelt: Salánki Ferenc igazgató-tanító. IV. Este 6 órakor a villannyal első ízben kivilágított templomban egyházi zeneünnepély rendeztetett a következő műsorral: 1. Fennálló ének: XC. zsoltár 1. verse. 2. Gyülekezeti ének: 181. dicséret 1. és 7. verse. 3. a) Bach J. S. (1685—1750): Praeludium és Fuga (e-moll). b) Bach J. B. (1676—1749): „Óh békességünk Krisztusa.” Korálvariációk. Orgonán előadta: Árokháty Béla orgonaművész. 4. Énekek az evangéliumi énekköltészet kincseiből. Előadta: Szabó Lajos operaénekes. Orgonán kísért: Árokháty Béla orgona-

művész. 5. a) Liszt Ferenc: Angelus. b) Dubois: Fiat lux! Orgonán előadta: Árokháty Béla orgonaművész. 6. Tompa Mihály: „Haldokló mellett.” Szavalta: Fehér László segédlelkész. 7. Énekek a régi magyar evangéliumi énekköltészet kincseiből. Előadta: Szabó Lajos operaénekes. Orgonán kísért: Árokháty Béla orgonaművész. 8. a) Pachelbel (1653—1706): Praeludium, Fuga és Giaccona. b) A reformáció hősi dala. (Improvizáció.) Előadta: Árokháty Béla orgonaművész. 9. Imádkozott és a gyülekezetet megáldotta: Dr. Hajdú Gyula lelkész, egyházmegyei tanácsbíró. 10. Záróének: 245. dicséret 10. verse.

Presbiteri konferencia a debreceni Kistemplomban. A debreceni református egyház presbiteri konferenciát rendezett november 10-én Uray Sándor helyettes-lelkészelnök és Dr. Vásáry István főgondnok elnökle a Kistemplomban. A konferenciát istentisztelet vezette be, amelyet Dr. Dancsházy Sándor csapókerületi lelkész végzett. A konferenciát Dr. Vásáry István főgondnok nyitotta meg. A konferencia központjában Uray Sándor lelképásztor előadása állt, aki a debreceni református egyház legsürgősebb missziói feladatai címen tartott előadást. Szólt az egyházrészek együttes munkájáról, majd a konfirmáció ügyéről, amelyet a legutóbbi presbiteri gyűlésen Dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző hozott indítványba. Szükségesnek látja a konfirmációi fogadalm megújítását. Minden egyházrészben állítassék fel a konfirmáltak bibliaköre a konfirmációi fogadalmukat megújítani szándékozók részére. Aztán az át- és kitérésekkel, valamint a reverzális kérdéssel foglalkozott. Előadása negyedik pontját pedig a vasárnap megszentelése képezte. Több értékes hozzászólás után a konferencia Dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző zárószavaival és Szenes László segédlelkész imájával ért véget.

A debreceni ispotályi templomban november 1-től március 7-ig, az Ispotály 408. évfordulati ünnepéig tartandó vallásos-estélyek során tanulmány tárgyává teszik és megismertetik a gyülekezettel a keresztyénség mai világhelyzetét. November 1-én Dr. Rugonfaivi Kiss István egyetemi tanár: „A keresztyénség Spanyolországban” c. tartott előadást, rámutatva, mi a szörnyű tragédia igazi oka, mi idézte fel a keresztyénség roppant válságát a hajdan oly dicső országban és micsoda tanulságokat meríthetünk az ott lejátszódó eseményekből. Dr. Révész Imre egyetemi tanár a németországi, Dr. Farkas Ignác a francia, Dr. Segesváry Lajos a holland, Dr. Farkas Pál az angol, Dr. Lukács László az orosz és az amerikai állapotokról beszél, Dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző pedig azokra az általános tanulságokra mutat rá, amelyek a mai világválságból levonhatók. Különös érdeklődésre tarthat számot Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár, volt erdélyi püspök előadása: „A keresztyénség helyzete a megszállt magyar területeken, tekintettel a református egyházra.” Az előadásokat mindenkor biblíamagyarzat követi, amely szent szolgálatot az egyház lelképásztorai, vallásosbírói és segédlelkészei látják el.

A bíchkereszteszi Kultúrházban október hó 17-én, szombaton este a debreceni Főiskola Kántusa Szigethy Gyula énektanár és Török Tibor „Dóczi” intézeti tanárral az élén az Országos Református Szeretetszövetség javára műsoros estét tartottak, mely anyagi, főleg pedig erkölcsi tekintetben ki-

tünően sikerült. A megrendezés főérdeme Tóth Kálmán lelkészé és Koszta József segédlelkészé. Az ünnepélyt megnyitotta Tóth Kálmán helyi lelkész. Ünnepi beszédet Török Tibor tartott.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Templomszentelés Tiszabezdén. A tiszabezdédi egyház cca 18,000 pengő költséggel átfedte és teljesen átrenováltatta templomát s újjáépítette lelkészlakát. E költségből mintegy 6000 pengő az egyetemes konventi segélyből nyer fedezetet, cca 2000 pengőt más segélyből gyűjtött össze a buzgó és agilis lelkipásztor, míg a fentmaradó cca 10,000 pengő költsége a gyülekezet áldozatkész buzgóságát hirdeti.

Ennek a hatalmas méretű építkezésnek befejezéseként 1936 november 1-én örömmünnepre gyűlt össze a tiszabezdédi egyház s a környék intelligenciája és népe. Az egyházkerület részéről Maklár Károly püspökhelyettes jelent meg a tiszabezdédi egyház örömmünnepe, akit a község határában a járási közigazgatás részéről Dr. Bedő Lajos th. főszolgabíró fogadott. Megjelent az ünnepségen Thuránszky Pál Szabolcs vármegye főispánja is. A templom előtt felállított diszkapunál az egyház-község fáradhatatlan buzgóságú, kiváló lelkipásztora: László Albert, a környékbeli lelkipásztorok élén fogadta az érkező püspökhelytest, aki a vendégsereg élén az újjáépített lelkészlakba vonult.

A templomszentelő istentisztelet délelőtt 10 órakor kezdődött a megújított templomban, ahova 18 palástos lelkipásztor élén bevonult Maklár Károly püspökhelyettes. A 231. dics. 1., 2. versének eléneklése után Maklár Károly püspökhelyettes előimát, prédikációt mondott a töle megszokott ékesszóval. Végül megáldotta a gyülekezetet. A templomszentelési imát Kiss Lajos esperes mondotta, majd Ary Antal laskodi lelkész, e. m. tanácsbíró ágendát mondott s a megújított templomban lefolyt az első úrvacsoraosztás. A templomból kimaradtak számára a két iskolában Ignéczy Sándor szabolcsbákai és László Ödön bessenyődi lelkész hirdette az ígét. A templomi istentisztelet után a presbitérium díszgyűlése, majd a közebed következett. A közebeden az első felköszöntőt a Kormányzóra Maklár Károly püspökhelyettes mondotta. Kiss Lajos esperes Maklár Károlyra, míg Szombathy Imre e. m. tanácsbíró a jelenlevő Dr. Nánássy Andor középszabolcsi egyházmegyei gondnokra mondott köszöntőt. Dr. Nánássy Andor a tiszabezdédi presbitériumot, Hankóczy József e. m. pénztáros a tanügyi bizottság képviselőjét, Marton József tanügyi s.-titkárt köszöntette fel. Felköszöntőt mondtak még Dr. szotyori Nagy Sándor kisvárdai közjegyző, e. m. tanácsbíró, Dr. Makkai János, a kerület képviselője, László István, a középszabolcsi református egyházmegyei tanítóegyesület elnöke és mások. Maklár Károly püspökhelyettes, Futó András püspöki titkár és Dr. Nánássy Andor e. m. gondnok kíséretében még a délutáni vonattal visszautazott Debrecenbe.

D. u. 6 órakor az újonnan felszentelt templomban vallásos-estély volt, amikor is éneklés és Czövek Zoltán komorói lelkész, e. m. tanácsbíró imádkozása után Balogh Miklós nagyvarsányi lelkész, e. m.

tanácsbíró bibliamagyarázatot tartott, Kertész Ilonka szavalt, László Albert tárogatón játszott s végül László Ödön bessenyődi lelkész elszavalta ez alkalomra írt ódáját.

A vallásos-estélyről visszatérő vendégeket már terített asztallal várta a ház vendégszerető úrnője, aki cca 70 vendégnek terített dús asztalt. Az újonnan épített parókiát Szombathy Imre eperjeskei lelkész, e. m. tanácsbíró imádsággal szentelte fel. Több felköszöntő magasztalta László Albert lelkipásztort és feleségét, a pompás ünnepség szerzőjét. *A vendégsereg nagyobb része kellemes társaságban a hajnali órákig maradt együtt, mint a járadhatatlan lelkész családnak szívesen látott vendégei.*

A munka terhe és a nap fénye László Albertre és vendégszerető feleségére esett. Ők végezték a nagy építő munkát, a tiszabezdédi egyház újjáépítését. E nagyszerű nap emléke pedig felejthetetlen marad minden jelenlevő számára. Sz. I.

A gyulaházi gyülekezet október 31-én este vallásos-ünnepély keretében emlékezett meg a reformáció nagy lelki munkájáról és ekkor adta át rendeltetésének azt az 1000 gyertyafényű ivlámpát, amit a hivek önkéntes adakozásból 208 P-ért szereztek be. Az ígét Ormós István nyírkarázi lelkipásztor hirdette. Szavaltak Batta Karola tanítónő, Szabó Sándor theologus, az ünnepi beszédet Jánváry István közs. isk. tanító mondotta. Énekeltek harmónium kísérettel a Bötykös Mancsi, Ica, Böske, Pénzes Ilonka és Pataky Erzsike.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A Hevesnagykusnági Egyházmegye évi rendes közgyűlését 1936 november 6-án tartotta Szolnokon Török Imre esperes és dr. Kuszka István ny. főispán, gondnok elnöklete alatt.

A XC. zsoltár eléneklése után Török Imre esperes mondott buzgó imát, majd Dr. Kuszka István gondnok tartotta meg magasröptű megnyitóját. A gondnok kegyelettel emlékezett meg a tiszántúli egyházkerület kiváló vezérééről, elhunyt püspökéről: Dr. Baltazár Dezső püspökről. Vitéz Gombós Gyula miniszterelnök elhunytával a nemzetet ért súlyos gyászra és csapásra mutatott ezután reá s örökölte meg emlékét. Dr. Hajnal István karcagi polgármester, az egyházmegye világi jegyzőjének hirtelen halálát vette megilletődött szomorúsággal tudomásul az egyházmegyei közgyűlés. Végül a gondnok szeretettel köszöntötte Medgyasszay Gyula kunmadarasi lelkipásztort, egyházmegyei tanácsbíró abból az alkalomból, hogy Magyarország Kormányzója a Magyar Érdemrend tiszti keresztjével tüntette ki az érdemes lelkipásztort.

Az újonnan választott tanítók eskütétele után az új lelkipásztorokat Szappanos Károly tiszaderzsi és Németh László abádszalók-abádi lelkipásztort köszöntötte a közgyűlés.

A lelkészjelölő bizottság, melynek tagjaivá: Török Vince lelkész és Dr. Rác Albert világi rendes, Tóth János lelkész és roffi Borbély György világi póttagok választottak meg, az egyházmegyei tanács megalakítása és néhány bizottság kiegészítése után az egyházmegyei közgyűlés tudomásul vette Vadai Ferenc kisújszállási gimn. igazgatónak nyugalombavonulása alkalmával a tanárképviselőségéről való lemondását s érdemeit jegyzőkönyvben öröki-

tették meg. A kistúszállás református Horthy reál-gimn. tanárképviselői tisztségére a szavazást január 15-ig elrendelte a közgyűlés.

Meleg ünneplésben részesítették Török Vince karcagi lelkipásztort abból az alkalomból, hogy az egyházkerület tanácsbírájává választották.

Majd egyházkerületi képviselőkül választották: Gaál István, Marjay Károly lelkészi és Dr. Végh Sándor és roffi Borbély György világi rendes képviselőkül.

Ezután Török Imre esperes olvasta fel a canonica visitációról szóló jelentését, mely felett a közgyűlés elismerését fejezte ki.

Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok ezután felolvasta Török Imre esperesnek lemondó levelét, melyben a 19 éve viselt tisztségéről leköszön. A közgyűlés Török Imre esperes lemondását tudomásul vette, érdemeinek elismerésül tb. esperessé választotta.

A megüresedett esperesi tisztségre a szavazást január 15-i határidővel elrendelte a közgyűlés. Ugyanesak január 15. határidővel elrendeltetett a Dr. Hajnal István karcagi polgármester halálával megüresedett egyházmegyei világi jegyző tisztségre is a szavazás.

A különböző bizottságok jelentései és az egyház-községek által felterjesztett ügyek képezték a több, mint ötórás tárgyalás gazdag anyagát.

A közgyűlés tudomásul vette a csépai fiókegyház megalakulását.

A közgyűlést bírósági ülés követte, melyen öt tárgyban hozatott határozat, illetve ítélet.

Az egyes ügyeket főként Gaál István lelkészi főjegyző, továbbá Vargha Zoltán lelkészi jegyző, Vadai Ferenc számvéviselő elnök, Cziriák Géza, Tóth Lajos egyházmegyei pénztárosok, Tóth János t. ü. biz. elnök, Dankó Sándor missziói előadó, Csánky Benjámin lelkészegyesületi főjegyző, Bodor Lajos tanítóegyleti elnök referálták.

A Mezőtúri Református Egyház 1936 október hó 31-én a belvárosi nagytemplomban reformációi ünnepi istentiszteletet tartott, melyen az ígét hirdette Falussy Gusztáv lelkipásztor; november hó 1-én vasárnap d. e. ugyancsak a belvárosi nagytemplomban ünnepi istentiszteletet tartott, melyen az ígét hirdette Marjay Károly lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró; vasárnap este 5 órakor pedig a nagytemplomban reformációi emlékűnnepélyt tartott.

Az ünnepély műsora a következő volt:

1. Közének: 236. dics. 1. és 4. v. 2. Imádkozott Falussy Gusztáv lelkipásztor. 3. Hozsánna: 142. ének. Énekelte Molnár István s.-lelkész, kísérte Gellért István református tanító. 4. Szigethy Ferenc: „Örökös reformáció“. Szavalta Berényi Lili okl. tanítónő. 5. Uray—Varga: „Október 31-ére“, férfikarra átírta Darabán Sándor. Énekelte a Tanító Énekkar Nóbik Lajos karnagy vezetésével. 6. Ünnepi beszéd. Tartotta kövesdi Dr. Boér Elek m. kir. közigazgatási bíró, a tiszántúli egyházkerület tanácsbírája. 7. Sánta—Szabó: „Reformáció ünnepére“, férfikarra átírta Darabán Sándor. Énekelte a Tanító Énekkar Nóbik Lajos karnagy vezetésével. 8. Vargha Gyuláné: „Tanít a mult“. Szavalta Benkő Gyula református gimn. tanár. 9. Bibliát magyarázott s imádkozott Török Imre m. kir. kormányfőtanácsos, esperes. 10. Záróének: 237. dics. 1. és 6. v. Az október

31-i istentisztelet perselypénzét a magyar országos református egyházi közalap, a november 1-i istentisztelet és az emlékűnnep perselypénzét a mezőtúri egyházközség fenntartási alapjának javára fordították.

A tiszaroffi református egyház Pusztagyendán templomát épített 588 lélek számára, az új templom felszentelési ünnepét október 25-én tartották meg a híveknek oly nagy érdeklődése mellett, hogy az istentisztelet szabadban, szép őszi verőfényes időben volt. Az Isten ígétjét Török Imre esperes, püspök-helyettes hirdette *a pusztáról, amely kivirágzott és virága egy szép új református templom lett.* Gaál István törökszentmiklósi lelkész, egyházmegyei főjegyző két újszülöttet keresztelt. Szép számmal voltak jelen a szomszéd gyülekezetek lelkészei és világi nagyjaink is. A templomépítés végösszege 14,483-20 P, melyből 6000 pengőt a báró Baldácsy Protestáns Alapítvány adományozott. Az új templom, gyülekezetén, a nemes adományon legyen Isten gazdag áldása.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A Középszabolcsi Református Egyházmegye közgyűlése. Nyíregyházán a vármegyeháza kistanács-termében október 21-én felcsendült újra a szárnyaló ének, amely után Porzolt István esperes vezette a győtrődő és bánkodó lelkeket az egék Urához. A mindenre kiterjedő esperesi jelentés két nagy vesztésről számol be a, D. Dr. Baltazár Dezsőről és a Gömbös Gyuláról. Az időszaki jelentést ismertető egyházmegyei főjegyző szavai könnyeket csaltak az egybegyűlték szemébe s a két kidőlt vezér emlékének a közgyűlés felállással áldozott. A hosszú tárgysorozat pontjai között az elnöklést az esperes és Nánássy Andor egyházmegyei gondnok látták el. A tárgyak között volt az 1713-tól szórványra lett nyíradonyi gyülekezet anyasítása, ami minden lélekben őszinte örömet keltett, hogy a nemzetiségi egyházak között újra zengeni fog a zsoltár, a dicséret a hatalmas Istenről, aki ismét megsegítette a megtépett magyar Siont.

A délutáni bírósági ügyek adminisztratív tárgyakat adtak csak. A gyűlést testvéries közös ebéd követte, amelynek meleg hangulatát betöltötte a testvérekkel való találkozás öröme.

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE.

A nagykarolyi egyházmegyei november 3-án tartotta őszi közgyűlését Mátészalkán pécsújfalusi Péchy László egyházmegyei gondnok, országgyűlési képviselő és Főris Lajos esperes elnöklete alatt. Péchy László elnöki megnyitójában és Főris Lajos esperesi jelentésében a kegyelet és fájdalom érzésével emlékeztek meg arról a nagy, vesztéséről, amely egyházkerületünket, nagy püspökünk, Dr. Baltazár Dezső elhunytával érte. Hervadhatatlan érdemeit közgyűlés jegyzőkönyvében örököltette meg. Ugyancsak kegyeletes szavakkal emlékezett meg esperesi jelentés nemzetünk nagy halottjáról, Gömbös Gyula miniszterelnökről is. A minden mozzanatra kiterjedő esperesi és bizottsági jelentések után a tárgysorozat többi pontjait tárgyalta le a közgyűlés. Közgyűlés színe előtt esküt tettek: Literáty Etelka mátészalkai

tanítónő és Peleskey Sándor nagydobosi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró. Az egyházmegyei bíróság hét ügyben ítélkezett.

Toronygombfeltétel Szamosszegen. A szamosszegi egyház híveinek áldozatkészségéből mintegy 5800 P költséggel újra fedette templomát és kijavította a torony fedelzetét is. Az e célra kivetett búzaadót hiány nélkül befizették az egyházközség tagjai, amely a hívek áldozatkészségén és kötelességtudásán kívül Batta Miklós lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró és a szamosszegi presbitérium buzgólkodását dicséri. A toronygombfeltétel október hó 11-én ünnepélyes keretek között ment végbe, amely alkalommal a templomi igehirdetést Peleskey Sándor nagydobosi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró végezte.

Új egyházmegyei tanácsbíró. A nagykárolyi egyházmegye gyülekezete a Berey József ny. lelkipásztor lemondásával megüresedett lelkészi tanácsbírói tisztségre Peleskey Sándor nagydobosi lelkipásztor, egyházmegyei lelkészegyesületi elnököt választották meg.

A nagykárolyi egyházmegye közgyűlése az egyházmegyei tanács új tagjául Juhász Elek fábiánházi lelkipásztort választotta meg.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye közgyűlése.

Az emberi hitetlenség szülte szeretetlenségnek sötét éjszakájában az édesen biztató ígéretek piros nap-sugarai világítottak okt. 9-én a szatmári ref. egyházmegye központján, Fehérgyarmaton. Ezen a napon tartotta az egyházmegye szokásos őszi közgyűlést, amelyet előző napon megelőzött az építkezési, tanügyi, belmissziói bizottsági, számvevőszéki és egyházmegyei tanácsülések tartása. Bár zuhogó esős őszi nap volt, de azért mentünk mindannyian, hogy legjobb tudásunkkal, erős akaratunkkal, fáradtságot nem ismerő munkásságunkkal, csüggedhetetlen kitartásunkkal odaálljunk ahhoz a sorompóhoz, ahonnan nagy harcunkat vívjuk a világ megtévelyedtjeivel. Mentünk, akik meg tudjuk érteni, hogy a nagy, az erősnek hitt római birodalmat is romba tudta dönteni a hitnek elvesztése, a vallásnak kigúnyolása és az ezt természetszerűleg követő mérhetetlen erkölcsi süllyedés. Mentünk végül azért is, hogy segítsük egymást az Isten országának építésében. A friss energiájú munkabírási és közszeretben álló esperes úr megörökítésre méltó szép imája után, ugyancsak feltétlenül megörökítésre érdemes, mély gondolatoktól tele beszéddel nyitotta meg a közgyűlést Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok úr. A közgyűlés tudomásul vette a nagy körültekintéssel és szakértelemmel egybeállított s az egyházmegyeiben lüktető, eleven lelkimunka részletes ismertetését adó esperesi jelentést; könnyező szemekkel haligatuk azokat a pazarszépségű szavakat, melyekkel az esperesi jelentést tartalmazó gondolatok és mondatok között, meleg szeretettel emlékezett meg b. e. Dr. Baltazár Dezső nagynevű püspökünkről. Megerősítette állásában az újonnan választott lelkipásztorokat és tanítókat; ez utóbbiak letévén az esküt is. Örömmel vette tudomásul közgyűlés, hogy a nagy reményekkel kecsegtető s áldott hatásait már több helyen éreztető belmissziói munka meg-

indult és szépen fejlődik. A gyülekezetek a megújulás útján hatalmas lépésekkel haladnak előre vasárnapi iskoláinkkal, a különböző egyesületekkel, énekkarral, vallásos estével, szolgálván a lelkiélet fejlesztését. Szavazás lett elrendelve egy halálozás folytán megüresedett lelkészi tanácsbírói tisztségre. Eltöröltetett a félévi iskolalátogatás. Több egyház által beadott ügyek tárgyalása után, azzal az érzéssel mentünk vissza gyülekezeteinkbe, hogy minden nehézségeink, lelki-testi nyomorúságaink ellenére is velünk van az Úr és az isteni kegyelem, mely egyházi életünk sívár pusztaságában nekünk ezt a reménységárt küldte s amely nagyranövelheti — hiszszük, nagyra is növeli — az anyaszentegyház és egyben az ő országának építését. Tiszacséce, *Orosz Kálmán.*

Harangszentelés Garbolcon. A szatmári egyházmegyébe tartozó Garbolc egyházközségben, a trianoni hármas határnál lélekemelő ünnepély volt november 1-én. A gyülekezet 246 kg.-os harangot öntetett Slezák Rafael harangöntőmesterrel. Vasárnap délelőtt a magyar égboltról áttört a sűrű ködön a ragyogó nap s megcsillogtatta az új harang ércét a toronybá-húzás előtt. Imádkozott Jánossy Sándor méhteleki lelkipásztor. Horváth Antal V. o. el. isk. tanuló Baja Mihály: Magyar harangok sírjátok című örök-szép versét szavalta el. Szilvási Lajos saját alkalmi költeményét adta elő. Az énekkar pedig Farkas Sándor lelkipásztor vezetése mellett alkalmi énekszámokkal szerepelt. Ezután az új és régi harang hívószavára bevonult a gyülekezet a templomba, ahol Siposs Imre debreceni lelkész prédikált a Zsolt. könyve 80., 18., 19., 20. verse alapján. Nyáry János nagy-dobosi lelkész ágendázott és kiosztották az úr-vacsorát. Farkas Sándor felolvasta a kegyes adakozók névsorát. Este az iskola termében ugyancsak a harangalapra műkedvelő előadást tartott a garbolci ifjúság. Az új harang legyen hirdetője a magyar feltámadásnak, a reformáció emléknappjának megörökítésével, amit felírtak 1936 október 31. és a Zsoltárral: Tebenned bízunk eleitől fogva.

Lelkipásztorbeiktatás Tyukodon. Felejthetetlen élményekben gazdag napja volt nov. 8. a tyukodiak és az egész vármegyéből ritka nagy számban egybe-gyűlt sokaságnak. A különböző társadalmi rétegek-ből szinte mindenki ott volt. Egyszerű emberek boldog büszkeséggel, őszinte örömmel vették hírül s adták tovább egy-egy előkelőség megérkezését. Jól esett látnunk, milyen sokan vagyunk testvérek a Krisztusban.

Péchy Szabolcs főispánt kitörő öröm fogadta, hogy ime nem egészen teljes egészsége dacára is vágyott együtt örvendezni vármegyéjével.

A népszerű *Dr. Streicher Andor* alispán finom, közvetlen egyénisége most is jóleső érzést keltett.

Gróf Tisza Lajosra a vármegye nagyszívű és legnépszerűbb főúrára a gróf Tisza-családnak méltán kijáró áhítatos tisztelettel fordult a figyelem.

Ott volt Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok, vitéz Dr. Madarassy Géza, Madarassy Árpád, Újfalussy Lajos, Dr. Ósváth Ferenc, Szuhányi Ferenc, Újhelyi István, Dr. Kovács Lajos főszolgabírák, Dr. Medve Zoltán, Luby Géza, Dr. Bornemissza Béla egyházmegyei tanácsbírák, Dr. Soós Aibert ügyész, Dr. Csépe Zoltán orvos, Dr. Kiss Imre körorvos, Hofman Ferenc, Majoros Rezső, Somogyi

Zsigmond főjegyzők, Oláh Imre malomtulajdonos, mintegy 10 tanító és 30 lelkipásztor, a helybeli intelligencia valláskülönbség nélkül, a túristvándi és nábrádi egyház küldöttsége, Kisarból a rokonság, közeli és távoli falvak gondnokai, presbiterei, egyszerű egyháztagsai hozták ragaszkodásuk virágait, hogy minél díszesebbé és teljesebbé tegyék a Tóth Sándor személye és munkája köré font koszorút.

Csak az nem jött, lázas meghülése miatt nem jöhett, akit mindenki legjobban vágyott látni, hallani, megismerni, aki a Tiszántúl nemrég elhunyt nagy püspökének örökébe lépett: *Makláró Károly*. Elmaradása csalódást és lehangoltságot okozott.

Így a szokásos külsőséggel, diadalkapuvál, lovasbandériummal, sok virággal és hozsánrával fogadott új lelkipásztort a *Kiss István* egyházgondnok és *Bartha József* főjegyző, egyházközségi főgondnok szívből fakadt üdvözlése után *Tóth Ferenc* egyházmegyei tanácsbíró iktatta be.

A beiktató komoly értékű szavak rámutattak a hit és haza oltára körül végzendő munka súlyosságára, a munkás felelősségére, de rámutattak a Tóth Sándor esperes Istenadta talentumaira is, amelyek reménysugárt jelentenek Tyukod borús jelenében.

Tóth Sándor mint tyukodi lelkipásztor az öszövétségi nép vezérének, Mózesnek a szavaival köszöntött be: „Aki az Úr, ide hozzám.” Talán kevesebb tüzzel, mint szokott, de az elhivatottságában bizonyos, az Isten végtelen kegyelmét sokszor megtapasztalt s arra támaszkodó próféta elszánt bátorságával hívta maga köré a gyülekezet minden tagját, hogy a Krisztus zászlója alatt új erővel induljanak az Isten országának megépítésére. Ebben a seregben a Krisztus fővezérsége alatt akár lelki vezér lenni Tóth Sándor s jelszava nem az előre, hanem az utánam.

Hozza 25 év gazdag tapasztalatát, töretlen hitét, fajtája iránt vértanuságra kész szeretetét, egész szívét, hogy odaáldozza, beleverejtkezze a rábízott tyukodi egyház lelki és erkölcsi felemelése sok áldozatot kívánó munkájába.

Majd egyházközségi diszközgyűlés következett, ahol a Kalmár Dániel felügyelő lelkész megnyitó szavai után egész sor üdvözlés hangzott el egyrészt a beiktatással, másrészt a Tóth Sándor 25 éves lelkipásztori jubileumával kapcsolatban.

Elsőnek *Dr. Gaál Endre* üdvözölte elnöktársát, régi barátját, e fontos határmezgyén, az egyházmegye jókívánságait fejezvé ki.

A vármegye részéről *Dr. Streicher Andor* alispán köszöntötte a beiktatott és jubiláló lelkipásztort, hangsúlyozván az egyház és a közigazgatás, általában a polgári társadalom együttműködésének a szükségességét a magyarság életerejének a fokozása és a reá váró nagy feladatok megoldása szempontjából.

A helybeli róm. kath. egyházközség és állami iskola üdvözlését *Nuszer Lajos* igazgató, a református tanítóegyesületét *Fodor Jenő* fehérgyarmati igazgatótanító tolmácsolta.

A túristvándiak szónoka Nyíri Sándor, részt kért a nap örömeiből, mert Tóth Sándor mint fő-

jegyző, az ők kedvelt papjuk, kezdte lelkipásztori pályáját.

A Tóth Sándort rajongásig szerető Nábrád búcsúját *Semogyi Zsigmond* érzékenyedett hangon, kedves szavakkal fejezte ki a teljes számban jelen levő presbitérium élén.

Ladányi Imre tyukodi segédlelkész pesszimista hangot ütött meg üdvözlő beszédében, kötelességszerűen hívta fel leendő főöröke figyelmét az örvendezés fényét követő, általa már megtapasztalt árnyoldalakra.

Fekete Lajos lelkészegyesületi elnök nemesveretű, magasszárnyalású beszéd kíséretében egy ezüst irókészletet és egy írompappát adott át az ünnepeltnek, mint az egyházmegye lelkésztestületének és *Dr. Gaál Endrének* az ajándékát, a Tóth Sándor iránti nagyrabecsülés bizonyítékát.

Mindeme szép beszédet, bizalommegnyilvánulást és jókívánságot, valamint az ajándékokat Tóth Sándor az ő gazdag szellemét és kifejező készségét jellemző szavakkal egyszerre köszönte meg.

Az állami iskola kettős tantermében terített közebeden kb. 250 férfi és nő maradt együtt hallgatva a hargulatos pohárköszöntőket, amelyeknek sorát az esperes lelkész nyitotta meg a Kormányzó úrra mondott, fennállva hallgatott és viharos lelkesedéssel fogadott remek beszédével.

Kósa Zsigmond a szatmári papnék nevében éltette az ünnepeltet, Tóth Ferenc a szép számmal jelenlevő nők egészségére üritett poharat, Fekete Lajos afelett fejezte ki örömét, hogy a vármegye vezetői és a különböző foglalkozású világiak nagy érdeklődése kísérte e napot.

Tyukod népe jogosan örvendez, hogy a nagy szatmári egyházmegye legelső lelkipásztorát állíthatja katedrájába, az egyházmegye pedig jólesően reménykedik, hogy miként az antik kőfaragó, Pygmalion, szerelmes csókjára megéledt a hideg kőszobor, úgy a Tóth Sándor nagy szeretettel, hű pásztori gondokkal végzendő munkája nyomán az élő hit sok áldott gyümölcsöt ígérő virágzása indul meg ebben a jómódú nagy egyházközségben.

G Y Á S Z R O V A T

Mészáros Lajos sápi református lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró, vármegyei törvényhatósági bizottsági tag folyó hó 7-én életének 69., sápi lelkipásztori szolgálatának 43. esztendejében hosszas szenvedés után elhunyt. Folyó hó 9-én a sápi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Szabó János kocsordi lelkipásztor, egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbíró életének 65., lelkészi szolgálatának 38. évében Kocsordon, november 9-én elhunyt. Temetése Kocsordon volt november 11-én.

Halászteleki Szekeres Sándor forgolányi lelkipásztor életének 76., lelkipásztorkodásának 52. évében rövid, súlyos szenvedés után november 6-án meghalt. Földi porhüvelyét a forgolányi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Áldott legyen emlékezetük!

K Ü L Ö N F É L É K

Maklár Károly püspök. Nov. 9-én délután bontotta fel a kiküldött bizottság a püspökválasztás során beérkezett szavazatokat. Az előzetes jelentések után, melyek az egyházközségek állásfoglalásáról beérkeztek, nem volt semmi kétség, hogy a szavazatok nagy többsége Maklár Károlyra esik, így ő lesz a tiszántúli református egyházkerület püspöke, boldogemlékű Baltazár püspök után. A szavazatok felbontása ezt a várakozást teljesen igazolta, amennyiben a beérkezett 788 szavazatnak négyötödét, pontosan 647 szavazatot Maklár Károly nyerte, 113 szavazatot kapott Harsányi Pál békésbányai esperes. A többi szavazat megoszlott.

Maklár Károly 1876 május hó 24-én született Hejőpápiában — Borsod vármegyében —, ahol atyja lelkész, egyházmegyei főjegyző és tanácsbíró volt. Középkölköli Miskolcon és Sárospatakon, a teológiát Sárospatakon és Budapesten végezte és szerzett színjelen eredményű lelkészi oklevelet.

1897 november 1-től Átányon — Heves megyében —, 1898-tól 1901-ig Tiszanánán volt segédlelkész. 1901-től 1904-ig Nyékládházán, 1904-től 1934-ig Kunhegyesen volt rendes lelkész. 1934 május 27 óta a debreceni egyház lelkipásztora.

Az egyházi közélet munkáiba korán bekapcsolódott. Nyolc éven át volt a hevesnagykunsági egyházmegye főpénztárosa, 12 éven át tanügyi bizottság elnöke, 15 éven át főjegyzője és 20 éven át tanácsbírája. A tiszántúli egyházkerületnek 1924-től jegyzője, 1928-tól tanácsbírája, 1929 óta lelkészi főjegyzője és püspökhelyettese. Az Országos Zsinatnak rendes képviselője, az Egyetemes Konventnek rendes tagja, jegyzője és bírája. Éveken át volt a konventi közigazgatási bizottság előadója.

Több egyházi lapban számos cikke és tanulmánya jelent meg tanügyi, pénzügyi, nyugdíjügyi és egyéb, főként a gyakorlati egyházi életet illető közérdekű kérdésekről. Érvényben levő egyházi törvénykönyvünknek a lelkészválasztásról rendelkező II. törvénycikkét ő készítette és kodifikálta. Jelenleg az ORLE hivatalos lapjának, a „Lelkészesület”-nek felelős szerkesztője.

Az egyházépítés külső munkáiban is tevékeny részt vett. Kunhegyesi lelkészkedése idején az újonnan épült iskolák, lelkészi és kántori lakások és a kunhegyesi templomnak, az ország egyik legszebb és legnagyobb református templomának külső és belső teljes megújítása jelzik maradványait.

Évek hosszú során keresztül munkás tagja volt a kunhegyesi képviselőtestületnek és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei törvényhatóságának.

Számos szociális, kulturális, társadalmi és karitatív intézménynek megalapítója és feleségével együtt buzgó munkása, a belmissziói munkának odaadó művelője.

Sok ízben tett külföldi tanulmányutakat. Bejárta Ausztriát, Svájcot, Német-, Olasz- és Franciaországot.

1901-ben nősült. Felesége Kérészy Anna, néhai Kérészy Barna tiszánánai lelképásztor, egyházkerületi tanácsbíró, zsinati és konventi tag leánya. Három leánygyermek van; valamennyi férjzetten és van két unokája.

A tiszántúli egyházkerület gyűlékezetei hét évvel ezelőtt Dr. Kiss Ferenc és Dr. Révész Imre után Maklár Károlyt választották meg egyházkerületi főjegyzővé. Az egyházkerület adminisztrációja és felügyelete mint püspökhelyettesnek, ma is az ő vállain fekszik. Nála jobban ma senki nem ismeri az egyházkerület életét, küzdelmét, szenvedését. Az egyházkerület jól választott, mikor Maklár Károlyt emelte a püspöki székbe.

Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi tanár, a Szeretetszövetség és Kálvineumok elnöke csendesen, minden ünnepeket kerülve Debrecenből Budapestre költözött. Itt élt közöttünk, mint messzire világitó, fénylő tűzoszlop, aki a szeretet soha nem csökkenő erejű fényét szórta mindenfelé, amerre járt. Csodálatos lelkierejű férfiú, aki lángot gyújtott a szeretet szolgálatára, aki áldozott a szegényekért és elesettekért.

Arról a hatalmas munkáról, amelyet kifejtett, csak kevesen, a hozzá egészen közelállók tudtak. De ajkuk ezeknek is hét lakattal volt lezárva és Kiss Ferenc érdemeiről soha beszélniök nem volt szabad.

Nagy veszteség Debrecen lelkiéletének, hogy Kiss Ferenc Budapestre költözött. Jellemző az ő nemes szerénységére az a mód is, ahogyan innen eltávozott. Valósággal észrevétlenül ment el a városból. Senki sem tudta, melyik napon, melyik vonattal hagyta el Debrecen. Nem akarta, hogy búcsúztatást rendezzenek számára, hogy ünnepejék. Nemcsak azért ment el ilyen titokban, mert elkerülni óhajtotta a dícséreteket, elismeréseket, nem azért, mintha kérkedni akart volna azzal, hogy nem állja a vállvergetést, hanem mert szerető lelke annyira összeforrott Debrecenrel, ezzel a „nehéz” várossal, amelynek lelkét már-már sikerült mégis megmozgatnia és lánggragyújtania, hogy nem akarta megnehezíteni magának az elválást.

Budapestre ment Kiss Ferenc, hogy még jobban szolgálja a szeretet nagy és mindennél értékesebb eszméjét, mert ott, közvetlenül a minisztériumok és fővárosi más hivatalok közelében könnyebben tudja a Szeretetszövetség és a Kálvineum — amelynek elnökségét szintén megtartotta — érdekeit szolgálni. A Szeretetszövetség és a Kálvineum irodájának egy része Budapestre került, míg a másik rész és a két intézmény főpénztára Debrecenben maradt Kiss Ferenc kezdetől fogva hűséges és buzgó munkatársa, Balassa József vezetése alatt. Az egyházkerületi levéltárat, amelyet szintén Kiss Ferenc vezetett, az egyházkerület elnöksége Dr. Révész Imre egyetemi tanárra bízta, akit a kerületi közgyűlés most választ majd meg levéltárossá.

A Szeretetszövetség debreceni szervezését és ügyeinek intézését, tehát lelki irányítását Dr. Makkay Sándor egyetemi tanár vette kezébe. Az összes többi intézményeket, az árvaházakat, a szegényházakat, a felajánlások ügyét, minden, a Szeretetszövetséggel összefüggő egyéb munkát Kiss Ferenc magának tartott fenn, féltő gonddal vigyázva rájuk, hiszen ezeknek a létesítése száz százalékban az ő érdeme, de megtartotta a Kálvineumok felsőbb irányítását is, amelyek létesítésében Dr. Baltazár Dezső püspök és Kiss Ferenc fele-fele arányban osztoztak a dicsőségben.

Kiss Ferencről a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés búcsúzik el „hivatalosan” és méltóképpen, azonban ez is, csak a búcsúztatók ünnepe lesz, mert Kiss Ferenc nem jön el erre a közgyűlésre. Szeretettől izzó szerény lelke nem kér, nem vár és nem fogad el semmiféle emberi elismerést, köszönetet a szeretetben való apostoloskodásért, jutalmát nem az ünnepeletésben keresi, hanem a szenvedők, a szegények, az elhagyottak könnyeinek felszárításában.

Egyházkerületi közgyűlés. Az egyházkerületi elnökség a közgyűlés idejéül december 16—17. napjait tűzte ki. Ezen a közgyűlésen, annak első napján, tehát december hó 16-án fog megtörténni főtiszteletű Maklár Károly megválasztott püspök úr beiktatása. A közgyűlést megelőző bizottsági ülések a következő sor- és időrendben fognak megtartatni: 1. Egyházkerületi tanügyi bizottság december 2-án d. e. 9 órakor. 2. Egyházkerületi pénzügyi bizottság december 2-án d. u. 3 órakor. 3. Kollégiumi igazgatótanács december 3-án d. e. 9 órakor. 4. Egyházkerületi népiszkolai tanügyi bizottság december 4-én d. e. 9 órakor.

Szavazatbontás. November 4-én bontotta fel az egyházkerületi szavazatbontó bizottság a 26—1936. és 129—1936. kgy. sz. határozatokkal elrendelt szavazatokat, melyeknek eredménye a következő:

Zsinati lelkészi képviselőnek megválasztott Dr. Szász Imre monostorpályi lelkész, a debreceni egyházmegye esperese 717 szavazattal; egyházkerületi lelkészi tanácsbírónak megválasztott 709 szavazattal Török Vince karcagi lelkész; egyházkerületi ügyészi állásra Dr. Erdős József 649; Dr. Tunyogi Szűcs Géza 64 szavazatot kapott.

Egy bécsi kereskedő adománya a Baltazár emlékalapítványra. Láng Jenő debreceni származású bécsi export-import nagykereskedő, a bécsi kereskedelmi kamara elnöke, 100 pengőt küldött egykori tanárának, Dr. Kardos Albertnek a címére a következő igen figyelemreméltó sorok kíséretében:

„Jó 25 éve, hogy én, az egykori debreceni diák, külföldre vetődtem, de sohasem szüntem meg az otthoni eseményeket figyelemmel kíséreni. Most is megdöbbenéssel értesültem Baltazár püspök haláláról, akiben én a krisztusi szeretet, jóság és testvéri egyetértés földi megtestesítőjét tiszteltem. A szeretet vallásának e bátor előharcosa nem ismert sem gyűlöletet, sem előítéletet. Neveljük és irányítsuk az ifjúságot az ő fenkölt szellemében és létezésünk e célra „Baltazár-alap” néven ösztöndíjat olyan diákok támogatására, akikről eddigi magatartásuk és tanulmányaik alapján

feltételezhető, hogy a felebaráti szeretet és embertársaik iránti megbecsülést az elhunyt Baltazár püspök szellemében képviselik és erre az ösztöndíj átvétele alkalmával fogadalmat tesznek.

A gyűjtést az idecsatolt 100 pengővel azzal a megjegyzéssel nyitottam meg, hogy hajlandó vagyok ezen összeget abban a pillanatban 1000 pengőre kiegészíteni, amint a gyűjtés eredménye elérte az ötvétezer pengőt. *Eugen Lang.*"

Új igazgató. A hajdúnánási református gimnázium igazgatótanácsa a Váczy József tanügyi főtanácsos nyugdíjazásával megüresedett igazgatói állásra egyhangúlag Dr. Tóth Lajos tanárt választotta meg.

Missziói értekezlet. A megszokott szeretetteljes bensőséggel folyt le Budapesten október 7. és 8-án az ország minden részéből odasereglett missziói előadók értekezlete. A bevezető áhitatot Dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó tartotta meg Ján. 4 : 30—38 alapján. Hangsúlyozta, hogy a missziói munka lényege az aktivitás, kísértése a tervezgetés, azonnali munkabaállás szükséges. Utána Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói előadó tartotta meg előadását: „Az evangelizáció ügye” címmel. Az egyházban az ige hat, él és munkálkodik. Az egyházra nézve egy lehetőség áll fenn: meghódítani a világot a Krisztus számára. Az evangelizációnak emberileg kitűzött célját a pünkösdi történet jelképezi, ahol egy nagy ébredés történik, ennek hatása alatt feltör a nagy kérdés: mit cselekedjünk, s jön a válasz: térjetelek meg. Tanulságos és tájékoztató előadást tartott a női munkáról a református egyházban Fazekas Lajosné. Franciaországi tapasztalatairól és az ottani munkáról bizonyosságtévő erővel számolt be Dóczy Antal missziói lelkész.

Október 8-án Kiss József abaúji missziói előadó kezdte meg áhitattal a munkát Ap. csel. 20 : 24 alapján s festegette a ma élő lelképásztori mintaképet. Majd Dr. Ravasz László püspök tartotta meg „A misszió és a magyar református egyház” című előadását. Ez a munka csendesen és egyenletesen halad előre. Különös, hogy még ma is sokan félreértik a missziói munkát. Még mindig sok emberre nézve Magyarországon nehéz az a gondolat, hogy az egyház liturgiális életén, iskolai munkáján és az egyház igazgatásán kívül van még egy nagyon fontos, lényeges gyűlekezeti lelképásztori munka: a missziói. Ebben nem más munkáról, csupán a lelképásztori munka fokozásáról van szó. A folyó évre a munkát különösen két irányban határozta meg, ez az ifjúsági és a női munka.

Feltevődött a kérdés, hogy milyen magatartást tanúsunk az Oxford csoportmozgalommal szemben. A Püspök úr idevonatkozó álláspontját abban foglalta össze, hogy zsidószertartó a jóindulatú közömbösség álláspontjára helyezkedhetünk vele szemben. Előadást hallottunk még a cseh-szlovákiai magyar református egyház és az ausztriai református egyház missziói életéről. Az értekezlet elhatározta a Belmissziói útmutató további kiadását, s hogy az értekezlet jövőre is Budapesten fogjuk megtartani.

Abban a boldog érzésben búcsúztunk el egymástól, vajha lélek szerint teljesíthetnénk kötelességünket és a jövő évben ismét megszoríthatnánk egymás kezét s együtt telepedhetnénk le — a Mester lábainál! *Vitéz Úry Ferenc.*

Baltazár püspök ifjúkori levelei a kollégiumi nagykönyvtárban. Dr. Erdős József ny. egyetemi tanár 14 drb levelet szolgáltatott át a kollégiumi nagykönyvtárnak, amelyeket hozzá 1895-től 1899-ig, mint szeretett tanárához és atyai barátjához az akkor még ifjú Baltazár Dezső segédlelkész és nevelő intézett, melyekből a tudós professzor annyi szeretettel „Baltazár Dezső a tanítvány” címmel igen értékes és érdekes részleteket közölt. Ezek a levelek mindenkor mintaképei maradnak annak a viszonynak és szeretetnek, amely az igazi tanár és a hálás tanítvány nemes alakját állítja elénk. Dr. Erdős József most ünnepelte szerettei körében születése 80. évfordulóját s ez alkalomból a szeretet és hála nemes érzései szállanak felé, mi részünkről, a volt tanítványok részéről is, akik nemcsak olvastuk a levelekből kiáradó tanári szeretetet, hanem éreztük és érezhetjük most is.

Százéves a diakonissza intézmény. Fliedner kaiszerthi evangélikus lelkész százesztendővel ezelőtt indította munkába a protestáns szeretet szolgálóit: a diakonisszákat. Megmérhetetlen az az áldás, ami rajtuk keresztül egyházainkat körülvette.

A zsidók áttérése. 1931-ben 466, 1932-ben 544, 1933-ban 762, 1934-ben 936, 1935-ben 1057 zsidó tért ki hitközségéből az országban. A folyó évben csak Budapesten július 1-ig

500 zsidó kitért jelentettek. E növekvő számok érthető módon izgalomba ejtik a zsidóság vezetőit.

Aktuális keresztyénység. Több lelkészársunk fordult hozzám azzal a kéréssel, hogy a különböző szószéki alkalmakra adjon ki a Szeretetszövetség megfelelő prédikációs kötetet, amely a mind jobban szaporuló alkalmi szükségletek kielégítésénél segítségére lenne a gyakorló lelkészeknek.

Tapasztalván, hogy pl. az árvanapra kiadott egyházi beszédek iránt igen nagy az érdeklődés, eleget kívánok tenni a nekem mindenkor segítségemre jövő lelkészársak kívánságának s az ORSz lelkésze, Pap Béla által írt „Aktuális keresztyénység” alkalmi prédikációkat tartalmazó 8 éves kötetet november hó folyamán megjelentetjük. A könyv ára 3 P lesz, előfizetőnek 2 P. (Befizetések az ORSz 38,144. számú csekklapján történnek a cél megjelölésével.)

A kéziratot olvastam s jólélekkel állítom, hogy lelkészársaim kitűnő gyakorlati gondolatokat s az alkalmak gyümölcsösztetésére irányadó példákat találnak a gyűjteményben, amely két-két beszédet tartalmaz adventre, karácsonyra, virágvasárnapra, nagypéntekre, húsvétra, pünkösdre, áldozósütörtökre, újévre, március 15-re, böjtre, anyák napjára, október 6-ra, árvanapra, október 31-re, szilveszterre, egy-egy beszédet biblia vasárnapra, hősök ünnepére, iskolai évnnyitásra és évszázásra.

Kérem a jelentkezéseknek minél hamarabb Szeretetszövetség, Debrecen, Maróthy György-u. 5. sz. címre való megküldését.

Atyafiságos köszöntéssel: *Kiss Ferenc.*

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

Egyetemes tüzbiztosítás.

Az értékebevallási ívek kitöltése.

Püspöki hivatalaink körlevél kíséretében, minden lelkészhivatalnak már megküldötték az egyházi épületek tüzbiztosításának bejelentésére szolgáló úgynevezett „Értékebevallási íveket”. Úgyisint a Konventus megküldötte mindenüvé a Gazdák Biztosító Szövetkezetével kötött tüzbiztosítási szerződést.

Az értékebevallás pontos teljesíthetése céljából, úgy a bevallási ív hátlapján olvasható „Utasítás-nak”, mint a szerződésnek alapos áttanulmányozása igen fontos, mert hiszen nagy értékek forognak kockán.

Sajnos, kívül álló okok miatt, sokféle gátló körülmény adta elő magát, amiért a szerződés aláírása késedelmet szenvedett s így az előkészítési munkálatok is, emiatt most már rendkívül fontos, hogy az értékebevallási ívek kitöltése és a presbitériumokkal való letárgyalása minél hamarabb megtörténjék, úgyhogy a bevallások legkésőbb november 15-ig (ezt a napot is beleértve) Jóléti Társulatunkhoz (Budapest, IX. Réday-u. 16. II.) feltétlenül megküldessenek, mert ellenkező esetben, az év végéig nem leszünk képesek a kb. 10,000-re tehető tételszám díjmegállapítását s a többi adminisztratív munkát elvégezni.

Az értékebevallási ív két példányban állítandó ki, de nagyon kérjük a kiállítót, hogy tisztán, olvashatóan írják s a rovatok a mai helyzetnek megfelelően, pontosan töltsenek ki. Különösen fontos, amint az Utasítás 5. pontja előírja, hogy az értékebecslés szakértő bevonásával is a mai értékek megfelelő összegben történjenek. Ha az értékebevallás nem az egész építményre történik, hanem csak a tetőzetért, az építmény összes elérhető részeiért, illetve a falazatért, amint erre külön rovatok vannak, nagyon ügyelni kell, hogy ezek külön-külön milyen összegben értékelendők, mert emiatt szokott a legtöbb baj és kellemetlenség előállni. Azért is, mert az értékelés nem volt megfelelő összegű, de azért is, mert ha részleges a tűzkár, ehhez és a bevallott összeghez arányul a kármegállapítás is. Éppen azért a legelőnyösebb és a legbiztosabb, hogy ahol csak lehet, az egész épület mai építményi értéke állapíttassék meg, amely esetben csak az erre vonatkozó rovatot kell kitölteni, figyelemmel az Utasítás 10. pontjára. Teljes építmény értékebevallása mellett tűzkár esetén minden kétség ki van zárva, a biztosítást feladókrol el van hártva a felelősség, díjfizetés tekintetében is kedvezőbb lesz a helyzet, mert ez esetben építményi engedmény is jár s megkönnyítődik a bevallás mun-

kája is. Természetesen azonban ismét csak abban az esetben, ha a mai teljes érték állítatik be, mert tűzkár esetén a becslésnél csak ez az érték vehető figyelembe, tehát úgy a túlbecslés, mint az alábecslés teljesen céltalan.

Az *ingóságok* bevallására az egyes tételszámnak az „épület” alatt következő ingóság rovata szolgál. Ha ez a hely nem volna elegendő s amennyiben a bevallási íven maradna még hely, akkor az ingóságok felsorolása az ív ezen megmaradt helyén folytatandó, mivel azonban igen sok helyen több tételtől van szó, mint pl. a különböző klenodiumok stb., leghelyesebb az, ha ezekről az ingóságokról darabonként és külön-külön értékelve leltár készítettik és pedig két példányban. Ez a két példányban elkészített ingóságok értékbavallási leltára szintén aláírandó és az értékbavallási ívhez csatolva beküldendő. A leltárban jelzendő annak az épületnek a tételszáma, melyben az ingóságok vannak.

Az anyaegyházközséghez tartozó leány-, fiók-, stb. egyházak, vagy más intézmények tulajdonában lévő építményeknek biztosítása iránt a lelkeszhivatal szintén sürgetően tegye meg az intézkedést. E célra megfelelő számban küldötünkre értékbavallási íveket, de ha még kell, az ORJÓ azonnal fog küldeni.

A magunk részéről is hangsúlyozzuk, hogy értékbavallási ív kiállítása és beküldése minden építményre kötelező, még az esetben is, ha a biztosítás még nem járt volna le, jelzendő azonban, hogy mikor fog lejárni s mellékelni kell a tűzbiztosítási kötvényt. Ez azért szükséges, hogy így megállapítani lehessen az új biztosítás érvényének a kezdetét, mert ennek hiánya miatt megtörténhetik, hogy ez az építmény a lejáratú időn túl biztosítatlanul marad s ki fogja vállalni a felelősséget ennek esetleges káros következményeiért?

Központi ORJÓ irodánk bizatván meg az egyházak tűzbiztosításának a kezelésével, arra törekszünk, hogy ezt a legnagyobb pontossággal és renddel végezzük el. Ezt azonban csak akkor érhetjük el, ha a nagytiszteletű lelkész urak is, pontosságukkal minket ebben segítenek. Ha akár-miben fennakadás ívketne, az ORJÓ a legnagyobb készséggel áll rendelkezésükre.

Egerházy Lajos,
ORJÓ igazgató.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4136—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Értesítem az egyházkerület összes egyházközségeit és az összes egyházi jellegű hatóságokat, hogy a birtokukban levő épületek és belső berendezéseik, valamint az azokban elhelyezett ingóságok *tűzbiztosítására vonatkozólag az Egyetemes Konvent az egyházkerületektől nyert felhatalmazás alapján a Gazdák Biztosító Szövetkezetével 10 éves tartamú szerződést kötött 1937 január 1-től 1946 december 31-ig terjedő időre. A szerződést mihez tartás és irattározás végett az Egyetemes Konvent mindenüvé elküldi.*

A szerződéssel kapcsolatos ügyek kezelésével az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat (ORJÓ) bízott meg, így minden levelezés vele intézendő.

Megküldtem a biztosítás felvételéhez szükséges „Értékbavallási íveket”, megfelelő számban s ha nem volna ez elég, további az ORJÓ-tól igénylendő (Budapest, IX., Ráday-utca 16. II. 30.).

Az Értékbavallási ív magában foglalja úgy annak kitöltésére, mint az egyéb tudnivalókra vonatkozó „Utasítás”-t. Ezzel kapcsolatosan az összes lelkészek, gondnokok, presbitériumok és minden más intézményeink figyelmét a következők szigorú betartására hívom fel:

1. Az értékbavallási íven olvasható *Utasítás*-t a leg-tüzetesebben tanulmányozzák át és annak minden egyes pontját szigorúan tartásuk be, nehogy a pontatlan, vagy olvashatatlan kitöltés, vagy a nem megfelelő értékbavallás, avagy a késedelmes beküldés miatt felesleges levelezés, ok nélküli munkatöbblet álljon elő, ami megnehezítené a szerződés végrehajtását s esetleg azzal a következménnyel is járna, hogy egyik, vagy másik biztosító félnek a biztosításait ez év végére érvénybehelyezni technikai okokból sem lehetne.

2. Az előírás szerint pontosan kitöltött *Értékbavallási ív* a presbitérium, stb. által sürgetően letárgyalandó s az utasításnak megfelelően aláírandó és *legkésőbb ez év november*

hó 15-ig feltétlenül az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulathoz, (Budapest, IX., Ráday-u. 16. II.) beküldendő.

3. Minden bárhol található egyházi tulajdont képező építmény s azok felszerelése, valamint az azokban elhelyezett ingóságok az értékbavallásba belefoglalandók, mégpedig a mai teljes értékben, mert előfordulhat tűzkár esetén a nem teljes értékbavallás miatt származható károsodásért az értékbavallókat anyagi felelősség terheli.

A leány- és fiókegyházak, missziói egyházak, szórványok intézmények, alapítványok, stb. épületeiről külön-külön Értékbavallási ívek állítandók ki. Az értékbavallás megtétele még abban az esetben is kötelező, ha netán időközben — meghagyás ellenére — biztosítás köttetett volna valamely biztosító intézetnél. Ebben a nem várt esetben az Értékbavallási ívhez csatolni kell a jelenlegi biztosítási kötvényt.

4. Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat számon fogja tartani, hogy beküldötték-e az Értékbavallási ívet mindenütt, ahol biztosítandó objektum van s amennyiben jelentéséből arról győződnek meg, hogy jelen rendelkezésemnek eleget nem tettek, az ebből származó következményekért a mulasztókra hárul minden felelősség.

5. Olyan esetben is, ha valamely épület biztosítási tartama későbbben járna le, mint 1937 január elseje, az értékbavallási ív mégis kitöltendő és beterjesztendő, ezt a körülményt azonban a *lejáratú idő közlésével* az értékbavallási íven minden kétséget kizáróan és feltűnő módon jelezni kell.

6. A biztosítási díj összege legkésőbb minden év szeptember 15-ig közvetlenül az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulathoz az általa rendelkezésre bocsajtott befizetési lapon, szigorú felelősség terhe mellett, pontosan beküldendő.

7. Ha időközben a biztosított objektumok állagában változás állana be, az haladéktalanul bejelentendő az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulatnak.

8. A szerződés az egyházi tisztviselőknek saját vagyoniuk biztosításánál külön kedvezményt nyújt, mely jótékonyági céljainkat is szolgálja. Kívánatos tehát, hogy ezek a biztosítások is a Jóléti Társulat útján a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél eszközöltessenek.

9. A Jóléti Társulat, a közóhajnak megfelelően, széleskörű aktivitást fog kifejteni a reformátusok mindenféle biztosításainak felvétele s ezáltal a református erők koncentrációja s karitatív célkitűzéseinek előmozdítása érdekében. Felkérem egyházunk minden vezető tényezőjét, minden református hívűnkét, különösen a lelkipásztorokat, hogy a Jóléti Társulat ezirányú tevékenységét is a legnagyobb megértéssel, és jóindulattal támogassák.

Debrecen, 1936 október 20.

Maklár Károly
püspök h.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4260—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 4635—1936. eln. szám alatt közli velünk, hogy az 1931. évi XXI. tc. (iparfejlesztési törvény) 18. §-ában, illetve a 12.000—1933. K. M. számú végrehajtási utasítás 46. § (1.) bekezdésében foglaltak szerint hazai beszerzésre kötelezettek — egyebek között — az állam által fenntartott vagy támogatott intézetek vagy intézmények, ha azok évente a kiadásaik 30%-át meghaladó állami támogatást élveznek.

A hitfelekezeti tanintézetek legnagyobb része állami támogatásban részesül, azonban az állami hozzájárulásnak az intézet évi összes kiadásaihoz viszonyított kulcsa egyfelől csak bonyolult számítás útján állapítható meg, de másfelől a személyi járandóságokhoz való hozzájárulás összegének állandó változása következtében gyakori módosulásnak is van kitéve. Ez okból a hitfelekezeti tanintézeteknek az állami támogatás mérve szempontjából való egyenlőségi megvizsgálását, osztályozását s a hazai áruk beszerzésére kötelezett intézetek és intézmények felsorolását tartalmazó kimutatásban való egyenkénti felvételét nem tartja célirányosnak.

Vizont a miniszter úr nézete szerint a hazai ipar fejlesztése oly általános és elsődrendű közérdek, hogy annak lehető előmozdítása elől a közintézmények még abban az esetben sem fognak elzárkózni, ha az idézett törvényes rendelkezés szoros értelmezése szerint az abban foglalt kötelezettség rájuk nem is terjed ki. Kívánatos volna tehát, hogy valamennyi hitfelekezeti tanintézet — tekintet nélkül

arra, hogy állami támogatásban részesül-e vagy sem — szükségleteit hazai áruk beszerzése útján lássa el, miéртis felhívom az egyházi főhatóságunk alá tartozó tanintézeteket ennek megfelelő eljárásra.

Debrecen, 1936 okt. 28.

Makláró Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1314—1936. szám.

PÜSPÖKI KÖRLEVÉL

a Tiszántúli Református Egyházkerület Sajtóalapjához beadandó kérelmek tárgyában.

Felhívom a Tiszántúli Református Egyházkerület kebelbeli közép- és középfokú iskoláinak tanártestületeit, hogy illetékes igazgatótanácsuk útján, illetőleg a debreceni Református Kollégium a Kollégiumi Intézőtanács útján, továbbá a Tiszántúli Református Egyházkerület területén megjelenő magyar református tudományos, theologiai, egyházi és pedagógiai időszaki sajtótermékek szerkesztőségei közvetlenül:

a theologiai, pedagógiai tudományos értékű műveket megjelentetni szándékozó, a Tiszántúli Református Egyházkerület kebelébe tartozó behivatalnokok, vagy egyháztagok illetékes presbitériumuk és esperesük útján;

a Tiszántúli Református Egyházkerület kebelébe tartozó egyházak presbitériumai az esperesek útján adják be a Sajtóalap szabályzata által nyújtott lehetőségek keretei között (l. a szabályzatot az 1936. évi kerületi közgyűlési jegyzőkönyv 36. sz. határozatában) indokolt kérelmüket az egyházkerület Sajtóalapjából történt segélyezés iránt a Tiszántúli Református Egyházkerület Püspöki Hivatalába folyó évi december hó 1. napjáig, mert a később beérkező igény csak a jövőévi kérelmek elbírálásakor kerülhet tárgyalás alá.

E célból elrendelem, hogy

1. ez a felhívás az egyházkerület hivatalos lapjában közzétéssék;

2. utasítom az összes közép- és középfokú iskolák tanártestületét, hogy a szabályzat nyújtotta igénylési lehetőségeket sürgősen tárgyalja le és illetékes igazgatótanácsa útján jelentse a felmerülő igényt, valamint azt is, ha semminemű igény nem merülne fel.

A Gazdasági Hivatal jelentése szerint még mindig van egypár tanintézet, amely a multévi járulékot nem fizette be. Felhívom az illetékes vezetőséget mulasztásának haladék nélkül való pótlására ugyancsak folyó évi december hó 1-ig, amikor is kénytelen leszek a most kiméletről meg nem nevezett, de mindaddig kötelességét elmulasztó vezetőség ellen a hivatalos lépéseket megtenni.

Felkérek minden tényezőt, hogy szellemi és anyagi közreműködésével nyújtson segítséget az egyházkerület vezetőségének abban, hogy anyaszentegyházunk tudományos és kulturális érdekeit minél eredményesebben szolgálhassa.

Debrecen, 1936. évi november hó 10. napján.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly sk.,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4386/8—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 21. számában 4386—1936. eln. sz. a. a tanítók-nak az értelmességi népességre vonatkozó statisztikai adatfelvételről való közreműködése:

41.300—1936. eln. sz. a. „A Nem Állami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete” részére bejelentések:

6268—1936. eln. sz. a. Irinyi János emlékének megőrzése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni sziveskedjenek.

Debrecen, 1936 nov. 5.

Makláró Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1413—1936. szám.

FELHÍVÁS

valamennyi református iskola igazgatóságához.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 32.767—1928. VI. szám alatt kelt rendeletével (megjelent a Hivatalos Közlöny 1928 június 15. számában) közölte azon hazai gyárat, melyek a női kézimunka tanításánál használatos fonalakat előállítják, egyben elrendelte, hogy a külföldi himző-, horgoló-, és kötőfonal használata feltétlenül mellőzendő.

Mivel egyes iskolák a hazai gyártmányú fonalak használatától indokolatlanul tartózkodnak, pedig az itthon előállított fonalak úgy kivitel, mint minőség tekintetében teljesen egyenlők a külföldi gyártmányokkal (éppen olyan színtartóak, mint azok és a használatban az egész országban évek óta beváltak, tehát minden tekintetben kiállják a versenyt a külföldi áruval), de a válságos gazdasági helyzet folytán is felhívom az igazgatóságokat arra, hogy a női kézimunka oktatásánál kizárólag magyar gyártmányokat használjanak.

Debrecen, 1936 nov. 5.

Makláró Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli egyházkerület Középpiskolai Vallástanárképesítő Bizottságától.

HIRDETÉMÉNY

a legközelebbi vallástanári vizsgálatra vonatkozólag.

A Tiszántúli Református Egyházkerület püspökének, mint a Vallástanárképesítő Bizottság elnökének megbízásából tudatom a vallástanári vizsgálat után érdeklődőkkel az alábbiakat:

a) A legközelebbi vallástanárképesítő vizsgálat Debrecenben, a második lelkészkepesítő vizsga után 1937 február 15. és következő napjain fog tartatni, és pedig a zárthelyi írásbeli vizsga február 15-én 9 órakor a Kollégium dísztermében, a próbatanítás február 16. és 17-én a református gimnáziumban (illetve, amennyiben női jelentkező is lesz, a Dóczy-intézet leánygimnáziumában), a tanterv szerinti vallástanítási órán, a szóbeli vizsgálat február 16., 17. napjain a Kollégium kistanácstermében délután 1/4 órai kezdettel.

b) A vizsgálatra vonatkozó tájékoztató iránt a vizsgálat előadóhoz (D. Csikesz Sándor egyetemi professor, Debrecen, Kollégium) kell fordulni.

c) A vizsgálat iránti kérvény a tájékoztatóban megjelölt mellékletekkel felszerelten a Tiszántúli Református Egyházkerület püspökéhez címezve 1937 január 15-ig küldendő be Debrecenbe. A kérvényhez mellékelni kell a feladóvevényt, amely szerint a jelölt a 60 P vizsgálati díjat és a 6 P bizonyítványdíjat a Tiszántúli Református Egyházkerület pénztárába (Debrecen, Kollégium) az összeg rendelkezésére megjelölésével beküldötte. A díjak befizetése nélkül az Egyetemes Konvent 126—1932. sz. határozata értelmében senki vizsgálatra nem bocsátható.

d) A vizsgálatra állani kívánó jelöltek közöljék pontos címüket is, hogy a próbatanítás tárgya velük 1937 február 1-ig közölhető legyen, viszont a jelöltek tartoznak a kidolgozott próbatanítást három gépirásos példányban február 9-én déli 12 óráig ajánlott levélben a vizsgálat előadóhoz megküldeni.

e) A vizsgálatra állani szándékozók személyesen jelentkezzenek február 15-én reggel 1/9 órakor a Kollégium kistanácstermében a vizsgálat előadójánál, aki a részletes vizsgabeosztást közölni fogja a jelöltekkel.

f) A jelölteknek előregondoskodhatás céljából emlékeztetése hozzuk, hogy az oklevélre az újabb bélyegilletéki szabályzat értelmében 10 P-s okmánybélyeg ragasztandó.

Debrecen, 1936 október 24.

Elnöki megbízásból:

D. Csikesz Sándor,
egyet. professor,
a vallástanárképesítő
bizottság előadója.

A kunhegyesi II. sz. lelkészi állásra a Debreceni Protestáns Lap folyó évi augusztusi és szeptember hónapokban közzétett pályázati hirdetését, tekintettel arra, hogy a kunhegyesi református egyházközség presbitériuma az átszervezésre vonatkozó javaslatát visszavonta, e hirdetés megjelenésétől számított 15 nappal meghosszabbítottam. *Maklár Károly* püspök helyettes.

Kérelem.

Kádár Irén tanárnő, budapesti lakos e helyen történő közzétételét megállapítottatni szeretné azt, hogy néhai nagyatyja Kádár József feleségével Szücs Rozáliával hol és mikor kötött házasságot, vagy legalább azt, hogy néh. nagyatyja, Kádár József mikor és hol halt meg.

Kádár József 1813 szeptember 22-én született Nyírmihálydiban, felesége: Szücs Rozália 1861 ápr. 7-én halt meg Siterben, 38 éves korában. A házasság 1840. év körül kötött.

Nevezett úrnő akár a házassági, akár a halotti anyakönyvi kivonatnak megküldését kéri, amelyért a kiállítás díjnak tizszeresét hajlandó megteríteni. Eredmény esetén értesítést kér Varga Pál ny. egyházközségi és kollégiumi számvéve, Debrecen, Maróthy Gy.-u. 5.

TARTALOM:

Baja Mihály: A Tiszántúli Egyházkerület új püspöke: Maklár Károly.
Székelyhíd Béla: Dr. Simay Erdőss József.
Baráth Imre: Siralombház.
—yv—: Nagykun rajok emlékünnepe.
Kelemen Gyula: A lelkészek törzskönyve.
Tamás Ferenc: Egy iskola, ahol a vallásóra a legkedvesebb.
Jakucs István: A debreceni református Kollégium alapítványai.
Nádudvari György Lajos: Okmányok a Tiszántúli egyház-történetéhez.
Tudomány és irodalom.
Hírek az egyházmegyéből.
Gyászrovat.
Különlélek.
Hivatalos értesítés. — Pályázatok.
Hirdetések.

DIENES JÓZSEF ingatlanforgalmi irodája DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.

Eladó házak:

65,000 pengőért: Péterfia-utca 25.
60,000 pengőért: Széchenyi-utca 42.
45,000 pengőért: Fűvészkert-utca 16.
35,000 pengőért: Vilmos császár-út 48.
Mester-utca 21.
25,000 pengőért: István-út 45. két hold kerttel.
23,000 pengőért: Domokos Lajos-utca 15.
22,000 pengőért: Méliusz-tér 7.
Komlóssy-út 4/b. és 44.
21,000 pengőért: Erőss Lajos-u. 5/b.

20,000 pengőért: Magoss György-tér 14.
17,000 pengőért: István-út 51.
16,000 pengőért: Széchenyi-utca 18.
15,000 pengőért: Dóczy József-u. 10.
Szepességi-utca 3.
14,000 pengőért: Bornemissza-utca 14.
12,500 pengőért: Hajó-utca 14.
12,000 pengőért: Ruyter-utca 42.
Szegedi Gergely-utca 11.
Erzsébet-utca 22.
10,000 pengőért: Kardos-utca 13.

8,500 pengőért: Kuruc-utca 108.
Rakovszky-utca 53.
8,000 pengőért: Homok-utca 142.
Andaházy-u. 4.
7,000 pengőért: Sinay Miklós-utca 33.
6,800 pengőért: Eprekert-utca 14.
6,500 pengőért: Doberdó-utca 28.
Kincseshegy-utca 18.
Bezeredy-utca 10/b.
Dorottya-utca 4.
Thökölly-utca 3.
Diófa-utca 35.
6,000 pengőért: Buday Ezsaiás-utca 8.
Nyíl-utca 30.
Pöstenberg-utca 4.
Eötvös-utca 70.
Apafi-utca 31.
Botond-utca 7.
5,600 pengőért: Kiss-utca 11.
5,500 pengőért: Szappanos-utca 6.
Viola-utca 23.
Kálmánchey-utca 20.
Tengerész-utca 1.
Csokonai-utca 1. három-negyede.
5,300 pengőért: Pogány-u. 3.
5,000 pengőért: Keresztesi-utca 31.
István-út 8.
Kinizsi-utca 73.
Homok-u. 11.
4,500 pengőért: Mikes Kelemen-u. 19.
Kinizsi-utca 79. és 52.
Fogarasi-utca 5.
4,200 pengőért: Csillag-utca 59.
Bihari-utca 23.
4,000 pengőért: Lahner-utca 48.
3,800 pengőért: Hollós-utca 3.
Margit-utca 16.
3,600 pengőért: Kinizsi-utca 84.
Pázsit-utca 3.
3,500 pengőért: Dembinszky-utca 32.
Szegefü-utca 41.
Keleti-sor 3.
Homok-utca 18.
Bíró-utca 10.
Arnold-utca 7.
Kuruc-u. 110. (Hegedűs.)
3,400 pengőért: Kinizsi-utca 84.
3,200 pengőért: Oláh Károly-u. 50.
Kuruc-utca 59.
Mező-utca 12.
3,000 pengőért: Som-utca 11.
2,800 pengőért: Kondor-utca 12.
Bán-utca 30.
Balaton-utca 31.
2,700 pengőért: Szél-utca 17.
Targonás-utca 24.
Nemes-utca 14.

2,600 pengőért: Kopja-utca 1.
Mátyáskirály-u. 41.
Úrréte 48.
2,500 pengőért: Sárosi-utca 2.
Apponyi-utca 4.
Toldi-utca 8.
2,300 pengőért: Fülöp-utca 13.
Akácfa-utca 9.
2,200 pengőért: Király Ferenc-u. 10.
Szép-utca 18.
2,000 pengőért: György-utca 29.
Bellegelő 538.
1,800 pengőért: Király Ferenc-u. 35.
Dömsödi-utca 8.
Vályi Nagy-utca 5.
1,700 pengőért: Branyiszko-utca 10.
1,600 pengőért: Wolaffka-utca 33.
1,500 pengőért: Táncsics Mihály-u. 70.
1,450 pengőért: Szent Mihály-u. 2.
1,400 pengőért: Fancsovits-utca 16.
1,250 pengőért: Százados-utca 5.
1,200 pengőért: Százados-utca 11.
Görgei-utca 8.
1,100 pengőért: Wolaffka-utca 17.
1,000 pengőért: Csalogány-utca 2.
Tegze-utca 21.
860 pengőért: Pandur-utca 3.
750 pengőért: Dömsödi-utca 28.

VIDÉKEN:

Hajdúszoboszlón,
Derecskén,
Álmosdon,
Nyírmártonfalván,
Nagykerekiben,
Felsőjózsnán,
Nádudvaron,
Hajdúböszörményben,
Szerepen.

TELKEK:

Egyetemnél,
Gyár-utca 17.,
Margit-utcán,
Bihari-utca 4.,
András-utca 24.,
Széchenyi-út 95.,
Domokos Lajos-u. 9.,
Pozsonyi-út 18.,
István-úton,
Mikszáth Kálmán-utcán,
Komlóssy-út 44.,
Fancsovits-utcán.

SZŐLŐK:

Andrássy-úton,
Bellegelő 113. és 24.,

FÜLDEK:

Nádudvaron 66 kat hold,
Kisújszálláson 53 hold,
Sándor-utcán 3395 □-ól,

KERESEK

eladó házakat,
földeket, telkeket,
földbérleteket.

DIENES iroda, Fűvészkert-utca 16.

Vitárius Sándor

aranyéremmel kitüntetett orvosi kötszerész-mester, speciálista fűző-, hastartó-, serykötő-, műláb-, járógép készítő, aki 25 évig a Piac-utcán az Alföldi palotában volt, tisztelettel értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy üzletét Debrecenben, a VÁROSHÁZA épületében, Kossuth-utca 2. szám alatt MEGNYITOTTA.

További szíves pártfogást kér. Telefon: 17-26.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely
Hitel készpénzáron!
Kényelmes havi részlettörlesztés!
Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.



Garbolei református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

Magyarország aranykoszorús
harangöntő mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelési és haranglábgyára

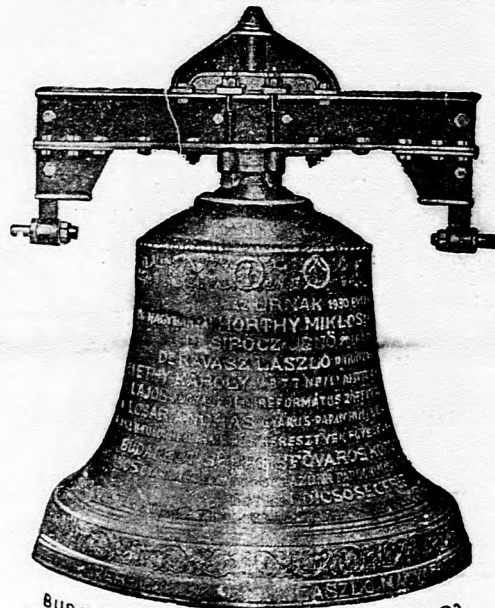
BUDAPEST, VI., PETNEHÁZY-UTCA 78.

(VI., Frangepán-utca mellett)

Saját ház!

Telefon: 91-3-53

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.



BUDAPEST-ANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR AVATÓT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykereskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőrlő-kécek, húsvágó-gépek.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1936

„Protestáns Szemle” t. szerk.

Budapest.
Nemzeti Múzeum Könyvt.